

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК

ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО»

(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки; спеціальність 051 Економіка;
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»)
для студентів денної та заочної форми навчання

Полтава
2018

УДК 658.114:011.895(072)

Н 53

Рекомендовано до видання ученою радою Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка 25 жовтня 2018 р., протокол № 3

Рецензенти:

Попова Юлія Михайлівна, кандидат економічних наук, начальник відділу інвестиційної діяльності та проектного менеджменту виконавчого апарату Полтавської районної ради;

Шаравара Роман Іванович, кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри фінансів, обліку та аудиту Полтавського інституту економіки і права університету «Україна»

Непокупна Т. А.

Н 53 **Навчально-методичний посібник для самостійної роботи та семінарських занять з навчальної дисципліни «Інноваційне підприємництво»** (галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки; спеціальність 051 Економіка; освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр») для студентів денної та заочної форми навчання / Тетяна Андріївна Непокупна. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018. – 60 с.

Навчально-методичний посібник підготовлено на основі програми курсу «Інноваційне підприємництво», містить навчальну програму курсу, список базової літератури, структуру навчальної дисципліни, плани семінарських занять, питання для самостійного опрацювання, теми рефератів, практичні завдання, короткий словник-довідник термінів і понять, списки рекомендованої додаткової літератури до кожної теми, орієнтовні тестові завдання та перелік питань для підсумкового контролю.

Для студентів спеціальності 051 Економіка, освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр», денної та заочної форми навчання.

© Т.А. Непокупна, 2018

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2018

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Інноваційне підприємництво» є складовою освітньо-професійної програми підготовки здобувачів освітнього ступеня магістр спеціальності 051 Економіка.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є економічні, організаційні, правові та інституційні основи інноваційного підприємництва.

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових модулів:

Змістовий модуль 1. Загальні основи інноваційного підприємництва.

Змістовий модуль 2. Створення та реалізація інновацій.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни:

1.1. Метою викладання вибіркової навчальної дисципліни «Інноваційне підприємництво» є формування у магістрантів системних економічних, організаційних, нормативно-правових знань з питань особливостей становлення, розвитку і ведення інноваційної підприємницької діяльності.

1.2. Основними завданнями вивчення вибіркової дисципліни «Інноваційне підприємництво» є:

- 1) засвоїти основні поняття та категорії інноваційного підприємництва;
- 2) опанувати теорії підприємництва та інновацій, їх значення для економічного розвитку;
- 3) орієнтуватися в організаційно-правових формах, організації і плануванні підприємницької діяльності та організаційних формах інноваційної діяльності;
- 4) сформувати вміння використовувати теоретичні знання для можливості створення та реалізації інновацій, обґрунтування джерел фінансування інноваційних програм і проектів та комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

Вивчення навчальної дисципліни має на меті формування низки **програмних компетентностей**, а саме:

А) загальних:

- знання і розуміння предметної області та професійної діяльності;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми;
- здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

Б) фахових:

- здатність застосовувати ідеї та концепції сучасних економічних теорій для розв'язання конкретних проблем управління територіальними громадами;
- здатність до аналізу та прогнозування розвитку соціально-економічних процесів і систем;
- здатність аналізувати та оцінювати результати діяльності, економічний потенціал та динаміку розвитку організацій, що функціонують у межах територіальних громад;

- здатність застосовувати економічні концепції для обґрунтування управлінських рішень, спроможність забезпечувати їх правочинність та здійснювати ефективний контроль за їх виконанням;
- здатність опрацьовувати первинну зовнішню і внутрішню інформацію та формувати на її основі стратегію розвитку інноваційного підприємництва у територіальних громадах та регіонах.

Опанування магістрантами навчальної дисципліни передбачає такі **результати навчання:**

- знати теоретичні основи, складові, принципи, закономірності та особливості соціально-економічного розвитку регіонів на сучасному етапі суспільного розвитку;
- понятійний апарат та теоретичні основи інноваційного підприємництва;
- межі та інструменти державного регулювання та підтримки інноваційного підприємництва;
- вміння аналізувати умови існування та розвитку підприємницької діяльності; розрізняти мотиви і стимули та характеризувати види підприємницької діяльності;
- пояснювати механізми стимулювання інноваційного підприємництва;
- оцінювати вигоди та ризики реалізації інноваційного проекту;
- установлювати зв'язок між інноваційною діяльністю і соціальною відповідальністю.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Загальні основи інноваційного підприємництва

Тема 1. Теорії підприємництва та інновацій, їх значення для економічного розвитку

Формування теорій інноваційного підприємництва та розвитку (Адам Сміт). Марксистська теорія надлишкової додаткової вартості як стимулу інновацій. Теорія інновацій Йозефа Шумпетера. Інновації в рамках теорії економічних циклів («макроекономічна» теорія інновацій). Інновації в еволюційній економічній теорії Річарда Нельсона та Сіднея Уінтера («мікроекономічна» теорія інновацій). Структурно-інституційний підхід: організаційний та інституційний вимір інновацій на рівні фірми. Концепції розвитку національних та регіональних інноваційних систем. Концепції інноваційного менеджменту. Інновації в ортодоксальній економічній теорії. Сучасна теорія інновацій.

Підприємництво: сутність, моделі, принципи, функції, умови існування та розвитку. Мотиви і стимули підприємницької діяльності. Види підприємницької діяльності.

Сутність та класифікація інновацій. Інноваційний продукт. Інноваційна діяльність та інноваційне підприємництво. Інноваційний потенціал. Інноваційна активність. Інноваційний розвиток. Інноваційний процес, його елементи та фактори, що на нього впливають. Інновації і технологічні зміни.

Соціальна відповідальність інноваційного підприємництва.

Тема 2. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності

Законодавство України про форми підприємницької діяльності. Фізична особа-підприємець. Юридична особа. Основні критерії класифікації підприємств. Приватне підприємство. Господарські товариства: повне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, товариство з додатковою відповідальністю, командитне товариство, акціонерне товариство. Види акціонерних товариств: ПрАТ, ПАТ. Кооперативи. Асоціації, корпорації, консорціуми, концерни, синдикати, трести, фінансово-промислові групи. Холдинг. Переваги та недоліки організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

Інноваційне підприємство.

Тема 3. Організація і планування власної справи

Вивчення ринку. Пошук "ринкової ніші". Аналіз можливостей виробництва, можливостей ринку товару, визначення ринкової стратегії підприємства, встановлення й утримання конкурентних переваг. Інновації як конкурентна перевага.

Визначення виду підприємницької діяльності, мети діяльності фірми, вибір організаційної форми. Вибір варіанту старту бізнесу. Засновники та учасники підприємства. Засновницькі документи: Статут, Установчий договір, їх структура. Державна реєстрація, перереєстрація, ліквідація суб'єкта підприємництва.

Планування підприємницької діяльності. Етапи планування: аналіз стратегічних проблем, прогноз майбутніх умов діяльності і визначення завдань, вибір оптимального варіанту розвитку. Види планування: довгострокове, середньострокове і короткострокове планування. Бізнес-план: цілі, завдання, функції. Зміст і структура бізнес-плану.

Тема 4. Організаційні форми інноваційної діяльності

Інноваційна інфраструктура. Організаційні структури інноваційної діяльності та їх групи. Наукові організації, що створюють і реалізують новації. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності, що доопрацьовують, виробляють та реалізують інновації. Експлоренти, патієнти, комутанти і віоленти. Венчурний (ризиковий) бізнес. Кластери. Організаційні структури інтеграції науки та виробництва, що скорочують період від виникнення ідеї до її практичного використання. Технопарки. Технополіси. Бізнес-інкубатори. Міжнародна науково-технічна кооперація. Міжнародні дослідні інститути. Науково-технічні альянси. Консорціуми. Спільне підприємство (СП).

Змістовий модуль 2. Створення та реалізація інновацій

Тема 5. Створення інновацій та особливості формування попиту на них

Маркетинг інновацій. Елементи маркетингу інновацій: філософія бізнесу, маркетингові дослідження, інструменти маркетингу, план і бюджет маркетингу. Кон'юнктура ринку. Забезпечення якості інновацій. Конкурентоспроможність

товару. Життєвий цикл нового продукту, його стадії: розробка нового продукту, вихід на ринок, розвиток ринку, стабілізація ринку, зменшення ринку, підйом ринку, падіння ринку.

Етапи інноваційного процесу: пошук нових ідей; дослідження ідей (продукту) ринку; пошук новизни; наукове, технологічне і промислове обґрунтування; ринки збуту; типи захисту; використання інновації та її фінансування. Фактори впливу на нові ідеї. Оцінка чинників концепції нового товару. Напрями аналізу попиту на інновації. Порівняльний аналіз параметрів раніше виробленої і нової продукції. Вплив внутрішніх і зовнішніх факторів попиту на нову продукцію. Диференціація попиту залежно від стадій життєвого циклу продукції.

Тема 6. Фінансування інноваційного підприємництва

Інноваційна програма та проект. Фінансова стратегія підприємства та розробка стратегії фінансування інновацій, її етапи. Способи фінансування інноваційної діяльності: самофінансування, використання позикових і залучених коштів.

Основні джерела фінансування інноваційної діяльності: державні ресурси (власні, залучені, позикові), ресурси підприємств (власні, залучені, позикові). Державний фонд фундаментальних досліджень. Фонд сприяння розвитку малих підприємств. Державна інноваційна фінансово-кредитна установа. Позабюджетні фонди фінансування НДДКР і підтримки інновацій.

Венчурний капітал в інноваційному розвитку підприємства. Підприємницькі ризики: виробничий, комерційний (маркетинговий), фінансовий, науково-технічний. Венчурний бізнес, венчурна фірма. Інвестори венчурного капіталу.

Тема 7. Інноваційний проект

Інноваційний проект: сутність і значення. Класифікація інноваційних проектів. Науково-дослідний проект. Проект розвитку матеріально-технічної бази наукових досліджень. Проект створення інформаційних систем (ІС) та баз даних (БД). Видавничий проект. Проект проведення експедиційних робіт. Проект створення центрів колективного користування.

Життєвий цикл проекту та його фази і стадії: передінвестиційна, інвестиційна та експлуатаційна. Етапи інноваційного проекту: ідентифікація, розробка, експертиза, фінансове забезпечення, реалізація проекту, експлуатація, оцінка проекту. Економічні агенти інноваційного проекту.

Компоненти оцінки технології та етапи виконання такого аналізу: опис технології та аналіз її технічного рівня; визначення потенційного ринку технології; оцінка впливу зовнішнього маркетингового середовища; аналіз комерційного потенціалу технології; розробка моделі комерціалізації технології для внутрішнього та світового ринків; аналіз зроблених кроків комерціалізації технології; підготовка резюме проекту; написання бізнес-плану чи концепції бізнесу.

Місце і значення інтелектуальної власності в інноваційному проекті. Об'єкти інтелектуальної власності. Промислова власність: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, товарні марки (знаки) і знаки обслуговування, бренд, фірмові найменування, конфіденційна інформація, ноу-хау. Захист від несумлінної конкуренції. Авторське право. Наукові відкриття. Патенти. Охорона об'єктів промислової власності. Патент, умови його отримання, різновиди. Передача прав на використання об'єктів промислової власності. Ліцензія, її види. Ліцензійні платежі: роялті, паушальний платіж, участь у прибутку.

Моніторинг інноваційного проекту, його етапи, методи та методики його оцінки. Методи оцінки ефективності інноваційних проектів.

Тема 8. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності

Сутність трансферу технологій і комерціалізації результатів інноваційної діяльності. Стратегії пошуку інновацій і залучення нових технологій в господарський обіг: пошук і купівля розроблених технологій у вчених; довгострокове стратегічне партнерство з ученими-розробниками; створення або купівля науково-дослідної організації. Витратний (інвестиційний), ринковий (аналоговий), дохідний (фінансовий) підходи до оцінювання ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності: метод фактичних витрат, метод “вартості відновлення”, метод “приведених витрат”, метод заміщення, метод „капіталізації прибутку”, метод дисконтування грошових потоків, метод „порівняльного продажу”, метод „роялті”. Процес передачі об'єктів інтелектуальної власності.

Тема 9. Державне регулювання та підтримка інноваційного підприємництва

Необхідність та сутність державного регулювання підприємницької діяльності. Форми і методи державного впливу на підприємництво: прямі, непрямі.

Державна інноваційна політика: мета та принципи регулювання. Методи державного регулювання інноваційної діяльності. Законодавство України у сфері інноваційного підприємництва: Конституція України, закони України «Про інноваційну діяльність», «Про ліцензування видів господарської діяльності», «Про інвестиційну діяльність», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про наукову і науково-технічну експертизу», «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків», «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні», «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про науково-технічну інформацію» «Про авторське право і суміжні права».

Інвестування інновацій. Асигнування і дотації з Державного та місцевих бюджетів. Норми і нормативи. Ціноутворення. Оподаткування. Кредитування. Державне замовлення і закупівлі.

Система державного регулювання інноваційної діяльності.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма					заочна форма					
	усього	у тому числі				Теми об'єднаних лекцій	усього	у тому числі			
		лк	сем /пр.	лб	с.р.			лк	сем /пр.	лб	с.р.
Змістовий модуль 1. Загальні основи інноваційного підприємництва											
Тема 1. Теорії підприємництва та інновацій, їх значення для економічного розвитку	20	4	4	–	12	Тема 1. Теорії підприємництва та інновацій, їх значення для економічного розвитку	18	2	–	16	
Тема 2. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності	14	2	2	–	10	Тема 2. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності	15	–	1	14	
Тема 3. Організація і планування власної справи	18	4	4	–	10	Тема 3. Організація і планування власної справи	15	–	1	14	
Тема 4. Організаційні форми інноваційної діяльності	14	2	2	–	10	Тема 4. Організаційні форми інноваційної діяльності	16	2	–	14	
Разом за змістовим модулем 1	66	12	12	–	42	Разом за змістовим модулем 1	64	4	2	58	
Змістовий модуль 2. Створення та реалізація інновацій											
Тема 5. Створення інновацій та особливості формування попиту на них	14	2	2	–	10	Тема 5. Створення інновацій та особливості формування попиту на них	16	2	–	14	
Тема 6. Фінансування інноваційного підприємництва	14	2	2	–	10	Тема 6. Фінансування інноваційного підприємництва	16	–	2	14	
Тема 7. Інноваційний проект	24	2	4	–	18	Тема 7. Інноваційний проект	22	2	–	20	
Тема 8. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	14	2	2	–	10	Тема 8. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	18	–	2	16	
Тема 9. Державне регулювання та підтримка інноваційного підприємництва	18	4	4	–	10	Тема 9. Державне регулювання та підтримка інноваційного підприємництва	14	–	–	14	
Разом за змістовим модулем 2	84	12	14	–	58	Разом за змістовим модулем 2	86	4	4	78	
Всього	150	24	26	–	100		150	8	6	136	

Змістовий модуль 1. Загальні основи інноваційного підприємництва
Тема 1. Теорії підприємництва та інновацій, їх значення
для економічного розвитку

Мета теми

Простежити еволюцію теорій підприємництва та інновацій, розкрити їх значення для економічного розвитку

Навчальні цілі

1. Вивчити категоріальний апарат теми
2. З'ясувати сутність та класифікацію інновацій
3. Охарактеризувати теорії і концепції інноваційного підприємництва
4. Розглянути сутність, моделі, принципи, функції, умови існування та розвитку підприємництва
5. Виділити основні види підприємницької діяльності

План семінарського заняття

1. Теорія інновацій Йозефа Шумпетера.
2. Інновації в рамках теорії економічних циклів («макроекономічна» теорія інновацій).
3. Інновації в еволюційній економічній теорії Річарда Нельсона та Сіднея Уінтера («мікроекономічна» теорія інновацій).
4. Структурно-інституційний підхід: організаційний та інституційний вимір інновацій на рівні фірми.
5. Концепції розвитку національних та регіональних інноваційних систем.
6. Концепції інноваційного менеджменту.
7. Інновації в ортодоксальній економічній теорії.
8. Сучасна теорія інновацій.
9. Підприємництво: сутність, моделі, принципи, функції, умови існування та розвитку.
10. Сутність та класифікація інновацій. Інноваційний продукт.

Питання для самостійного вивчення

1. Формування теорій інноваційного підприємництва та розвитку.
2. Марксистська теорія надлишкової додаткової вартості як стимулу інновацій.
3. Мотиви і стимули підприємницької діяльності.
4. Види підприємницької діяльності.
5. Інновації і технологічні зміни.
6. Соціальна відповідальність інноваційного підприємництва.

Орієнтовна тематика рефератів

1. «Підприємницький дух» В. Зомбарта.
2. Концепція «творчого руйнування» Й. Шумпетера і сучасність.
3. Креативність у інноваційному підприємстві.
4. Теорія підприємництва у психологічній науці.

5. Вплив технологічних укладів на економічний розвиток.
6. Невизначеність і ризик – невід’ємні ознаки інноваційного підприємництва

Основні терміни і поняття

Підприємництво, бізнес, підприємець, інновації, новатор, креативність, мотив, стимул, інноваційний продукт, інноваційна діяльність, інноваційний потенціал, інноваційна активність, інноваційний розвиток, інноваційний процес, технологічні зміни, промислове підприємництво, торгове підприємництво, фінансове підприємництво, консалтингове підприємництво, економічний розвиток, невизначеність, ризик, технологія.

Словник-довідник до теми 1

Венчурне (ризикове) підприємництво – пов’язане із фінансуванням розробок та упровадженням нових і новітніх технологій у наукоємних високотехнологічних сферах.

Інноваційна діяльність – діяльність, що спрямована на використання і комерціалізацію результатів наукових досліджень та розробок і зумовлює випуск на ринок нових конкурентоспроможних товарів і послуг.

Інноваційна продукція – нові конкурентоспроможні товари чи послуги, що відповідають вимогам, встановленим законом України „Про інноваційну діяльність”.

Інноваційне підприємство – підприємство (об’єднання підприємств), що розробляє, виробляє і реалізує інноваційні продукти і (або) продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% його загального обсягу продукції і (або) послуг.

Інноваційний потенціал – здатність підприємства, фірми виробляти нову, наукомістку продукцію, що відповідає вимогам ринку, для створення якої залучаються: виробничі потужності; професійний і кваліфікований персонал; передбачаються можливості впровадження нововведень.

Інноваційний продукт – результат науково-дослідної і (або) дослідно-конструкторської розробки, що відповідає вимогам, встановленим законом України «Про інноваційну діяльність».

Інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери.

Інновація – нововведення, пов’язане з науково-технологічним прогресом (НТП) і полягає у відновленні основних фондів, технологій, удосконаленні управління і економіки підприємства.

Консультативне підприємництво (консалтинг) – пов’язане з наданням незалежних порад і допомоги з питань управління бізнесом, включаючи визначення й оцінку проблем та/або можливостей, рекомендацію відповідних заходів і допомоги щодо їх реалізації.

Кредитне підприємництво – пов'язане з акумуляцією тимчасово вільних грошових засобів і наступним використанням їх для надання кредиту на принципах терміновості, платності і поверненості.

Новація – новий порядок, метод, винахід, явище, послуги. З моменту прийняття до розповсюдження новація здобуває нову якість і стає нововведенням або інновацією.

Підприємництво – це господарське мистецтво як постійна економічна, організаторська та управлінська творчість з метою пошуку способів адаптації (якщо ситуацію не можна змінити) і прагнення до змін, які можуть у перспективі забезпечити комерційний успіх.

Підприємництво – це економічна категорія, що виражає відносини між суб'єктами господарської діяльності, спрямованої на досягнення такої комбінації економічних ресурсів, яка здатна забезпечити їм комерційний успіх – максимізувати доход, підірвати монополію конкурентів та створити свою власну монополію.

Підприємництво – це метод економічного мислення, властивий людям, здатним до підприємництва, який характеризується оригінальністю ідей та підходів до вирішення господарських проблем.

Підприємництво – це тип господарської поведінки, що ґрунтується на самостійності та незалежності суб'єктів стосовно вибору: що, скільки, як, для кого (для чого) виробляти; на повній відповідальності за прийняті рішення та їх наслідки і спрямуванні діяльності на досягнення комерційного успіху.

Підприємництво (ГК України) – це самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних і соціальних результатів та одержання прибутку.

Промислове підприємництво – пов'язане зі створенням матеріального продукту: предметів споживання і засобів виробництва. Воно охоплює машинобудування, сільське і лісове господарство, будівництво, легку і харчову промисловість та ін.

Соціальна відповідальність бізнесу (корпоративна соціальна відповідальність) – це внесок, зроблений на добровільних засадах організацією у розвиток соціальної, економічної та екологічної сфер суспільства.

Технологічні зміни (технологічний розвиток, технологічні досягнення, технічний прогрес) – це процес створення, раціоналізації та поширення технологій або процесів; це створення технології (або процесу), безперервний процес вдосконалення технології та її поширення (дифузія).

Торгове підприємництво – пов'язане з доведенням продукту від виробника до споживача. Торгове підприємництво реалізує особливий товар - послугу, прискорюючи й у цілому здешевлюючи процес руху товару.

Тема 2. Організаційно-правові форми підприємницької діяльності

Мета теми

З'ясувати, в яких організаційно-правових формах реалізується підприємницька діяльність

Навчальні цілі

1. Розкрити сутність та види організаційно-правових та організаційно-економічних форм підприємницької діяльності.
2. Охарактеризувати переваги та недоліки організаційно-правових форм підприємницької діяльності

План семінарського заняття

1. Сутність організаційно-правової форми підприємництва. Підприємство як організаційна форма господарювання.
2. Господарські товариства.
3. Приватні та інші види підприємств.
4. Громадянин як суб'єкт господарювання. Особливості статусу інших суб'єктів господарювання.
5. Організаційно-економічні форми підприємницької діяльності. Господарські об'єднання.

Питання для самостійного вивчення

1. Основні критерії класифікації підприємств.
2. Підприємства колективної власності.
3. Державні підприємства.
4. Переваги та недоліки організаційно-правових форм підприємницької діяльності.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Акціонування: світовий досвід, українські реалії та проблеми.
2. Функціонування холдингових компаній.

Основні терміни і поняття

Фізична особа-підприємець, юридична особа, приватне підприємство, колективне підприємство, господарське товариство, ТОВ, ТДВ, ПрАТ, ПАТ, командитне товариство, повне товариство, спільне підприємство, державне підприємство, муніципальне підприємство, унітарне підприємство, консорціум, синдикат, асоціація, трест, концерн, холдинг, пай, кооперативи, фінансово-промислові групи, господарське об'єднання.

Словник-довідник до теми 2

Акціонерне товариство – це господарське товариство, статутний капітал якого поділено на визначену кількість часток однакової номінальної вартості, корпоративні права за якими посвідчуються акціями.

Асоціація – це форма добровільного об'єднання економічно самостійних підприємств, організацій, які одночасно можуть входити до складу інших утворень.

Господарські товариства – це підприємства, установи, організації, створені на засадах угоди юридичними особами і громадянами шляхом об'єднання їх майна та підприємницької діяльності з метою одержання прибутку.

Державне комерційне підприємство – це суб'єкт підприємницької діяльності, що діє на основі статуту на принципах підприємництва і несе відповідальність за наслідки своєї діяльності усім належним йому на праві господарського відання майном згідно з чинним законодавством.

Державне унітарне підприємство – утворюється компетентним органом державної влади у розпорядчому порядку на базі відокремленої частини державної власності, як правило, без поділу її на частки, і входить до сфери його управління. Державні унітарні підприємства діють як державні комерційні підприємства або казенні підприємства.

Іноземне підприємство – це унітарне або корпоративне підприємство, створене за законодавством України, що діє виключно на основі власності іноземців або іноземних юридичних осіб, або діюче підприємство, придбане повністю у власність цих осіб.

Казенні підприємства – створюються у галузях народного господарства, в яких законом дозволено здійснення господарської діяльності лише державним підприємствам; основним (понад 50 %) споживачем продукції (робіт, послуг) виступає держава; за умовами господарювання неможлива вільна конкуренція товаровиробників чи споживачів; переважаючим (понад 50 %) є виробництво суспільно необхідної продукції (робіт, послуг), яке за своїми умовами і характером потреб, що ним задовольняється, як правило, не може бути рентабельним; приватизацію майнових комплексів державних підприємств заборонено законом. Казенне підприємство створюється за рішенням Кабінету Міністрів України, є юридичною особою, має відповідні рахунки в установах державного банку, печатку зі своїм найменуванням.

Картель – це угода між підприємствами однієї галузі про ціни на продукцію, послуги, про розподіл ринків збуту, частках у загальних обсягах виробництва тощо.

Командитне товариство – це товариство, в якому разом з одним або більше учасниками, які здійснюють від імені товариства підприємницьку діяльність і несуть відповідальність за зобов'язаннями товариства всім своїм майном, є один або більше учасників, відповідальність яких обмежується вкладом у майні товариства (вкладників), та які не беруть участі в діяльності товариства.

Консорціум – це об'єднання підприємців з метою спільного проведення крупної фінансової операції (наприклад, інвестування у великомасштабний промисловий проект).

Концерн – це багатогалузеве акціонерне товариство, яке контролює підприємства за допомогою системи участі.

Корпоративне підприємство – утворюється, як правило, двома або більше засновниками за їх спільним рішенням (договором), діє на основі об'єднання майна та/або підприємницької чи трудової діяльності засновників (учасників), їх спільного управління справами, на основі корпоративних прав, у тому числі через органи, що ними створюються, участі засновників (учасників) у розподілі доходів та ризиків підприємства.

Організаційно-економічні форми – розрізняються за діяльнісною ознакою та утворюються з метою ефективного господарювання у виробничій, збутовій, науковій та іншій діяльності для вирішення різноманітних спільних соціально-економічних завдань. Основними організаційно-економічними формами підприємницької діяльності є асоціації, концерни, консорціуми, синдикати, картелі, фінансово-промислові групи.

Організаційно-правова форма – комплекс юридичних, правових, господарських норм, що визначають характер, умови, способи формування відносин між власниками підприємств, а також між підприємством та іншими, зовнішніми стосовно нього, суб'єктами господарської діяльності і органами державної влади.

Партнерства (товариства) – це об'єднання капіталів двох і більше осіб для здійснення підприємницької діяльності.

Підприємство – самостійний суб'єкт господарювання, створений компетентним органом державної влади або органом місцевого самоврядування, або іншими суб'єктами для задоволення суспільних та особистих потреб шляхом систематичного здійснення виробничої, науково-дослідної, торговельної та іншої господарської діяльності у порядку, передбаченому чинним законодавством України.

Підприємство колективної власності – це корпоративне або унітарне підприємство, що діє на основі колективної власності засновника (засновників). Це виробничі кооперативи, підприємства споживчої кооперації, підприємства громадських та релігійних організацій, інші підприємства.

Повне товариство – це таке товариство, всі учасники якого займаються спільною підприємницькою діяльністю і несуть солідарну відповідальність за зобов'язаннями товариства усім своїм майном.

Приватне підприємство – це юридична особа, що діє на основі приватної власності одного або кількох громадян, іноземців, осіб без громадянства та його (їх) праці чи з використанням найманої праці (ст. 113 Господарського кодексу України). Це поняття, що об'єднує групу підприємств різних організаційних форм, створених на основі приватної власності одного чи кількох громадян або юридичної особи.

Синдикат – це об'єднання збуту продукції підприємцями однієї галузі з метою зменшення надмірної конкуренції між ними.

Товариство з додатковою відповідальністю – це товариство, статутний (складений) капітал якого поділений на частки визначених установчими документами розмірів.

Товариство з обмеженою відповідальністю – це товариство, що має статутний (складений) капітал, розділений на частки, розмір яких визначається установчими документами.

Унітарне підприємство – створюється одним засновником, який виділяє необхідне для того майно, формує відповідно до закону статутний фонд, не поділений на частки (паї), затверджує статут, розподіляє доходи, безпосередньо або через керівника, який ним призначається, керує підприємством і формує його трудовий колектив на засадах трудового найму, вирішує питання реорганізації та ліквідації підприємства.

Фермерське господарство – це форма підприємництва громадян з метою виробництва, переробки та реалізації товарної сільськогосподарської продукції.

Фізична особа-підприємець (ФОП) – це фізична особа (громадянин України, особа без громадянства, іноземець) з повною цивільною дієздатністю, яка зареєстрована у порядку, встановленому Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (ст. 119, 120), і здійснює підприємницьку діяльність від власного імені, тобто без створення юридичної особи.

Фінансово-промислові групи – це об'єднання промислового, банківського, страхового і торгового капіталів, а також інтелектуального потенціалу підприємств і організацій.

Юридична особа – підприємство, установа, організація чи будь-яка інша структура, яка має своє майно, відокремлене від майна інших юридичних осіб, свої рахунки в банках, самостійний баланс, печатки зі своєю назвою, свій товарний знак, право набувати власність, користуватися і розпоряджатися нею від свого імені, право від свого імені бути позивачем і відповідачем у суді та господарському суді (арбітраж), а також несе самостійну майнову відповідальність.

Тема 3. Організація і планування власної справи

Мета теми

Проаналізувати процедуру організації і планування власної справи

Навчальні цілі

1. Визначити алгоритм пошуку «ринкової ніші», виду та організаційно-правової форми підприємницької діяльності, процесу реєстрації в органі державної реєстрації.
2. З'ясувати сутність планування, його етапи.
3. Охарактеризувати бізнес-план, процедуру його розробки і захисту.

План семінарського заняття

1. Вивчення ринку, пошук «ринкової ніші».
2. Визначення виду підприємницької діяльності та вибір організаційно-правової форми підприємства.
3. Процес реєстрації в органі державної реєстрації.
4. Сутність планування, його етапи. Бізнес-план: цілі, завдання, функції.
5. Розробка і захист бізнес-плану.

Питання для самостійного вивчення

1. Статутний фонд та його формування.
2. Розробка засновницьких документів підприємства.
3. Припинення діяльності суб'єкта господарювання.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Первісне нагромадження капіталу у вітчизняному підприємстві.
2. Закордонний досвід реєстрації суб'єктів господарювання.

Практичне завдання

1. Розробити і презентувати бізнес-план власної справи.

Основні терміни і поняття

Вивчення ринку; пошук "ринкової ніші"; аналіз можливостей виробництва; можливостей ринку товару; визначення ринкової стратегії підприємства; встановлення й утримання конкурентних переваг; інновації як конкурентна перевага; засновники; співзасновники; статутний фонд; установчі документи: Статут підприємства, Установчий договір; державна реєстрація; перереєстрація; ліквідація суб'єкта підприємництва; дозвільні документи; планування підприємницької діяльності; етапи планування: аналіз стратегічних проблем, прогноз майбутніх умов діяльності і визначення завдань, вибір оптимального варіанту розвитку; види планування: довгострокове, середньострокове і короткострокове планування, бізнес-план: цілі, завдання, функції; зміст і структура бізнес-плану.

Словник-довідник до теми 3

Бізнес-план – це план, програма здійснення бізнес-операцій, дій фірми, що містить відомості про фірму, товар, його виробництво, ринки збуту, маркетинг, організації операцій та їх ефективність.

В установчих документах зазначається – найменування суб'єкта господарювання, мета і предмет господарської діяльності, склад і компетенція його органів управління, порядок прийняття ними рішень, порядок формування майна, розподілу прибутків та збитків, умови його реорганізації та ліквідації, якщо інше не передбачено законом.

Вивчення (дослідження) ринку – це будь-які організовані зусилля підприємця (суб'єкта господарювання) для збору інформації про цільові ринки, клієнтів.

Вклад до статутного фонду – усі види майна: будівлі, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності; кошти засновників (учасників), у тому числі й у вільно конвертованій валюті; усі види майнових прав: на користування землею та іншими природними ресурсами, різними майновими об'єктами, а також на використання винаходів, "ноу-хау", інших об'єктів інтелектуальної власності та інші права, що не належать до майнових, але мають товарну вартість.

Державна реєстрація – проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах Автономної Республіки Крим, області, міст Києва та Севастополя, крім державної реєстрації на підставі документів, поданих в електронній формі, що проводиться незалежно від місця знаходження юридичної чи фізичної особи в межах України.

Державна реєстрація припинення підприємницької діяльності фізичної особи – підприємця за її рішенням – проводиться державним реєстратором за місцем проживання фізичної особи – підприємця (ст. 5 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців").

Державна реєстрація припинення юридичної особи шляхом ліквідації – проводиться державним реєстратором за місцезнаходженням юридичної особи (ст. 5 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців").

Державна реєстрація припинення юридичної особи шляхом реорганізації – проводиться державним реєстратором за місцезнаходженням юридичної особи (ст. 5 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців").

Державна реєстрація фізичної особи, яка має намір стати підприємцем, – проводиться державним реєстратором за місцем проживання фізичної особи – підприємця (ст. 5 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців").

Державна реєстрація юридичної особи – проводиться відповідно до статей 24, 25–27 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців".

- Засновницький договір* – засновники зобов'язуються утворити суб'єкт господарювання, визначають порядок спільної діяльності щодо його утворення, умови передачі йому свого майна, порядок розподілу прибутків і збитків, управління діяльністю суб'єкта господарювання та участі в ньому засновників, порядок вибуття та входження нових засновників, інші умови діяльності суб'єкта господарювання, які передбачені законом, а також порядок його реорганізації та ліквідації відповідно до закону.
- Конкурентні переваги* – це наявність у економічного суб'єкта унікальних характеристик, що вигідно відрізняють його та його продукт від інших аналогічних суб'єктів і продуктів на ринку. Поняття «конкурентні переваги» вперше науково обґрунтоване Майклом Портером (1970-80-ті рр.).
- Планування* – це безперервний процес, який має на меті привести діяльність підприємства у відповідність до умов ринку.
- Порядок державної реєстрації припинення юридичної особи в результаті її ліквідації* – встановлений статтями 34–37 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців".
- Порядок проведення державної реєстрації фізичної особи, яка має намір стати підприємцем*, – проводиться відповідно до статей 42–44 Закону України "Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців".
- Ринкова ніша* – обмежені за масштабами вид бізнесу або сфера господарської діяльності з чітко окресленим колом споживачів; це частина ринку, на якій повністю або недостатньо задоволений попит.
- Статут суб'єкта господарювання* – містить відомості про його найменування, мету і предмет діяльності, розмір і порядок утворення статутного капіталу та інших фондів, порядок розподілу прибутків і збитків, про органи управління і контролю, їх компетенцію, про умови реорганізації та ліквідації суб'єкта господарювання, а також інші відомості, пов'язані з особливостями організаційної форми суб'єкта господарювання, передбачені законодавством.
- Статутний фонд* — це сукупність грошових коштів та майна, необхідних для організації та початку функціонування підприємства (фірми). Статутний фонд створюється за рахунок внесення вкладів засновниками (учасниками), може поповнюватися за рахунок прибутку від господарської діяльності підприємства, а в разі потреби й за рахунок додаткових вкладів учасників та партнерів.
- Установчі документи суб'єкта господарювання* – рішення про його утворення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, статут (положення) суб'єкта господарювання.

Тема 4. Організаційні форми інноваційної діяльності

Мета теми

Визначити місце і роль організаційних форм інноваційної діяльності в інноваційній системі

Навчальні цілі

1. Охарактеризувати сутність і структуру національної інноваційної системи та інноваційної інфраструктури.
2. Розкрити сутність і значення основних елементів інноваційної інфраструктури.

План семінарського заняття

1. Національна інноваційна система: сутність, структура.
2. Інноваційна інфраструктура, її складові.
3. Наукові організації, що створюють і реалізують інновації.
4. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності.
5. Організаційні структури інтеграції науки та виробництва.

Питання для самостійного вивчення

1. Підходи до трактування поняття «інноваційна інфраструктура».
2. Функції інноваційної інфраструктури.
3. Міжнародна науково-технічна кооперація.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Роль інфраструктури в інноваційній системі та проблеми розвитку в Україні.
2. Венчурне підприємництво, його види та проблеми розвитку в Україні.
3. Корпоративні інноваційні підприємства та їх значення в сучасному процесі глобалізації світового ринку технологій.
4. Інноваційні кластери: адаптація кращого світового досвіду до вітчизняних реалій.
5. Управління процесом розвитку інфраструктури регіону шляхом залучення інвестицій в інновації.

Основні терміни і поняття

Національна інноваційна система, інноваційна інфраструктура, експлоренти, патенти, комутанти, віоленти, венчурний бізнес, кластери, технопарки, технополіси, бізнес-інкубатори, інжиніринг, міжнародна науково-технічна кооперація, міжнародні дослідні інститути, науково-технічні альянси, консорціуми, спільне підприємство (СП).

Словник-довідник до теми 4

Венчурний (ризиковий) бізнес – якісно новий вид підприємницької діяльності, при якому здійснюється фінансування ризикованого підприємства, що працює над

впровадженням у виробництво певної новації.

Впроваджувальні фірми – спеціалізуються на впровадженні невикористаних патентів власниками технологій, просуванні на ринок ліцензій, доведенні винаходів до промислової кондиції, виробництві невеликих партій виробів з подальшим продажем ліцензій.

Державний сектор – об'єднує організації міністерств і відомств, що забезпечують управління державою і задоволення потреб суспільства в цілому; неприбуткові (некомерційні) організації, які цілком або в основному фінансуються і контролюються урядом, за винятком організацій, що належать до вищого рівня.

Елементи національної інноваційної системи – це комплекс інститутів, що беруть безпосередню участь у виробництві, передачі й використанні знань: фірми, створені ними кластерні сітьові структури та стратегічні альянси; система науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт (НДДКР); ринкова та інноваційна інфраструктура. Це загальноекономічні фактори, що впливають на інноваційний процес: макроекономічний клімат; система захисту прав власності, насамперед інтелектуальної; система освіти й професійної підготовки; правові та економічні умови й обмеження функціонування товарних та ресурсних ринків, у т.ч. ринку праці; система фінансування інновацій; комунікації тощо.

Інжинірингові фірми – сполучна ланка між науковими дослідженнями та розробками і виробництвом.

Інноваційна інфраструктура – весь необхідний спектр державних і приватних структур, що забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного розвитку.

Інноваційна інфраструктура – комплекс взаємопов'язаних структур, які обслуговують і забезпечують реалізацію інноваційної діяльності. Інноваційну інфраструктуру складають: інноваційно-технологічні центри, технологічні інкубатори, технопарки, навчально-ділові центри та ін.

Інноваційна інфраструктура – сукупність інститутів, що забезпечують доступ до різних ресурсів, створюють сприятливі умови і надають різноманітні послуги учасникам інноваційної діяльності, що дозволяє знизити сукупні витрати на отримання результату інноваційної діяльності та його комерціалізацію.

Інноваційна інфраструктура – сукупність організацій, що обслуговують та забезпечують інноваційну діяльність підприємств і окремих інноваторів.

Інноваційна інфраструктура – сукупність підприємств, установ та організацій, їх об'єднань, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (зокрема, фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні) (Закон України «Про інноваційну діяльність»).

Інноваційна інфраструктура – це інформаційні, організаційні, маркетингові, освітні та інші мережі, які допомагають новій ідеї добратися до своєї практичної реалізації і знайти свого споживача.

Інноваційна інфраструктура – це мережа взаємопов'язаних організацій, суб'єктів інноваційної діяльності, ядром якої є науково-дослідні інститути та університети, в яких на основі фундаментальних і прикладних досліджень народжується затребувана на ринку інноваційна продукція.

Інноваційна інфраструктура – це організації, що сприяють здійсненню інноваційної діяльності (інноваційно-технологічні центри, технологічні інкубатори, технопарки, навчально-ділові центри та інші спеціалізовані організації).

Інноваційна інфраструктура – це сукупність організацій, що надають послуги зі створення, освоєння у виробництві і (або) практичного застосування нової або удосконаленої продукції, нового або вдосконаленого технологічного процесу.

Інноваційна інфраструктура – це сукупність умов (фундаментальна наука, система освіти), організацій, промислових та інших суспільних об'єктів, що забезпечують можливості успішної інноваційної діяльності.

Інтернаціоналізація інноваційних проектів – позитивна тенденція, в результаті якої виграють усі: з'являються нові можливості для інновацій, швидко поширюються передові технології, більш раціонально розміщуються ресурси, створюється сприятливий інвестиційний клімат.

Кластер – це галузево-територіальне добровільне об'єднання підприємств, що тісно співпрацюють із науковими установами та органами місцевої влади, з метою підвищення конкурентоспроможності власної продукції та економічного зростання регіону (наприклад, Кластер Деревообробки та Меблевого Виробництва у м. Львів, проект «Туристично-рекреаційний кластер «Гоголівські міста Полтавської області»).

Кластер – це об'єднання географічно близьких взаємопов'язаних компаній, в тому числі підприємств, які мають єдину мету у своїй діяльності та отримують підтримку від держави чи місцевих органів влади.

Консорціум – тимчасове об'єднання промислового і банківського капіталу для здійснення спільного великого господарського проекту, учасники якого зберігають свою повну господарську самостійність і підпорядковуються спільно обраному виконавчому органу в тій частині діяльності, що стосується цілей консорціуму.

Наукова організація – це організація (підприємство, фірма), для якої наукові дослідження і розробки є основним видом діяльності. Вони можуть бути основною діяльністю для підрозділів цієї організації. Наявність таких підрозділів не залежить від належності організації до тієї або іншої галузі економіки, від організаційно-правової форми власності.

Науково-технічний альянс – стійке об'єднання декількох фірм різних розмірів між собою або з університетами, державними лабораторіями на основі угоди про спільне фінансування НДДКР, розроблення або модернізації продукції. Науково-технічні альянси поділяють на науково-дослідні (створені для реалізації певного наукового проекту) і науково-виробничі (створені для розроблення і виробництва нової продукції).

Національна інноваційна система – це комплекс інститутів правового, фінансового й соціального характеру, що забезпечують інноваційні процеси і мають міцне

національне коріння, традиції, політичні та культурні особливості.

Національна інноваційна система (НІС) – це сукупність взаємозалежних організацій (структур) приватного й державного секторів, які індивідуально та у взаємодії один з одним обумовлюють генерацію і поширення нових знань і технологій у межах конкретної держави.

Підприємницький сектор – охоплює всі організації і підприємства, основна діяльність яких пов'язана з виробництвом продукції або послуг з метою продажу, у тому числі й ті, що перебувають у власності держави.

Приватний неприбутковий сектор – складається з приватних організацій, які не ставлять за мету одержання прибутку (фахові товариства, спілки, асоціації, суспільні, добродійні організації, фонди); приватних індивідуальних організацій.

Промислово-фінансова група (ПФГ) – це велике угруповання підприємств, банків, інших юридичних осіб, які займаються виробничою, торговельною, фінансово-кредитною діяльністю. ПФГ створюються, зазвичай, на міжгалузевих засадах, що дозволяє здійснювати спільні інвестиції у великі проекти.

Профітцентри – тимчасове цільове об'єднання наукових працівників кількох суміжних галузей науки і техніки, а також менеджерів для вирішення конкретних науково-технічних або виробничих завдань; сприяють прискоренню нововведень.

Сектор вищої освіти – університети та інші вищі, незалежно від джерел фінансування або правового статусу; науково-дослідні інститути, експериментальні станції, клініки; організації, що безпосередньо обслуговують вищі організації.

Спільне підприємство (СП) – виникає за умови, коли кілька фірм, що працюють у різних країнах, відчують потребу в кооперуванні з метою підвищення результативності діяльності. Спільні підприємства створюють з різною метою: підвищення експортних можливостей; отримання прямих закордонних інвестицій; продажу технологій за допомогою ліцензування та ін. Водночас спільні підприємства можуть вирішувати і завдання інтенсифікації інноваційного процесу, прискорення дифузії інновацій.

Стратегічний альянс – форма міжфірмової кооперації, співробітництво між компаніями, яке характеризується погодженим управлінням, загальними вигодами і створенням нової цінності для обох (усіх) партнерів.

Технопарк – це територіальний відокремлений комплекс, заснований на базі провідного університету, що включає в себе наукові установи, промислові підприємства, інформаційні, сервісні та виставкові комплекси, комфортні житлово-побутові умови. Мета технопарків – комерціалізація науково-технічної діяльності, забезпечення швидкого просування наукових досягнень у виробничу сферу.

Технополіс – це структура, яка за своєю діяльністю подібна до технопарку, але знаходиться в межах конкретного міста (населеного пункту), розвиток якого і забезпечується через технополіс. Особливості технополісу: формуються в

умовах помірних темпів зростання економіки (завоювання ринку трудомісткої продукції); передбачається розвиток „технологій XXI століття” (електроніка, біотехнологія, нові матеріали та ін.); головна роль належить місцевим органам влади: заохочується діяльність малих і середніх підприємств з високим науковим і виробничим рівнем.

Фірма-інкубатор (бізнес-інкубатор) – це організаційна структура, метою якої є створення сприятливих умов для ефективної діяльності новоутворених малих інноваційних фірм, що реалізують нові наукові ідеї-новації. Може надавати таким фірмам приміщення та необхідне обладнання на деякий період, забезпечувати їх консультаціями з економічних та юридичних питань на пільгових засадах, організовувати інформаційне та рекламне забезпечення. Інкубатор проводить експертизу інноваційних проектів (науково-технічну, економічну, комерційну), веде пошук інвесторів та дає їм певні гарантії, надає можливість скористатися своїм досвідним виробництвом і цим допомагає інноваційним малим підприємствам вижити в межах інкубаторів.

Фірма-віоленти – діють у сфері крупного традиційного (стандартного) бізнесу, володіють крупним капіталом і високим рівнем технології. Ці фірми розробляють силову стратегію, займаються масовим випуском продукції для широкого кола споживачів, яких задовольняє середній рівень цін і які виставляють «середні» вимоги до якості продукції.

Фірма-експлеренти – просувають новації на ринок (фірми-піонери). Фірма пов'язана зі створенням нових або з радикальним перетворенням старих сегментів ринку, це першопрохідники в пошуку і реалізації революційних рішень.

Фірма-комутанти – діють у сфері середнього і дрібного бізнесу, їх діяльність спрямовується на задоволення національних і місцевих споживачів на етапі падіння циклу випуску продукції. Це шлях підвищення споживчої цінності не за рахунок надвисокої якості (як у пацієнта), а за рахунок індивідуалізації послуги, вони отримали назву “сірих мишей”.

Фірма-пацієнти – зорієнтовані на вузький сегмент ринку, здебільшого задовольняють потреби, сформовані під впливом моди або реклами. Ці компанії функціонують на етапах зростання випуску продукції й одночасно на стадії спадання винахідницької активності.

Змістовий модуль 2. Створення та реалізація інновацій

Тема 5. Створення інновацій та особливості формування попиту на них

Мета теми

Прослідкувати процес створення інновацій та виявити особливості формування попиту на них

Навчальні цілі

1. З'ясувати сутність маркетингу інновацій та прослідкувати життєвий цикл інновації.
2. Охарактеризувати етапи інноваційного процесу.
3. Розкрити сутність попиту на інновації та поведінки споживача інноваційної продукції.

План семінарського заняття

1. Маркетинг інновацій: сутність та методи.
2. Інноваційний процес та його етапи (процес розробки нового продукту).
3. Життєвий цикл інновації, його стадії.
4. Попит на інновації та поведінка споживача інноваційної продукції.

Питання для самостійного вивчення

1. Інноваційний товар: джерела інноваційних ідей.
2. Дифузія інновацій, її канали. Стадії сприйняття нового продукту споживачем.

Практичне завдання

1. Розробити маркетинговий план просування власного інноваційного продукту.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Стимулювання творчої активності персоналу.
2. Стиль керівництва і формування інноваційної культури в організації.
3. Механізм впливу маркетингу інновацій на конкурентні переваги підприємства.
4. Фактори конкурентоспроможності високотехнологічних підприємств у динаміці етапів життєвого циклу.

Основні терміни і поняття

Маркетинг інновацій, елементи маркетингу інновацій: філософія бізнесу, маркетингові дослідження, інструменти маркетингу, план і бюджет маркетингу; кон'юнктура ринку; конкурентоспроможність товару; життєвий цикл інновації; інноваційний процес; нові ідеї; попит на інновації; диференціація попиту; дифузія інновацій.

Словник-довідник до теми 5

- Адміністратор* – координує і контролює реалізацію інноваційних програм чи проєктів. Має здібності оцінювати ефективність роботи, упровадження нововведень. Схильний до активної поведінки. Це витримка, воля, мобілізація сил, емоційна зрілість.
- Антрепренер* – ключова фігура інноваційного управління. Це енергійний керівник, який підтримує і просуває нові ідеї, не боїться підвищеного ризику і невизначеності, здібний до пошуку нестандартних рішень.
- Бенчмаркінг* – це еталонне тестування. Порівняльний аналіз на основі еталонних показників – це процес визначення та адаптації наявних прикладів ефективного функціонування компанії з метою поліпшення власної роботи. Він включає в себе два процеси: оцінювання і зіставлення. Зазвичай за зразок беруть «кращу» продукцію і маркетинговий процес, які використовуються прямими конкурентами і фірмами, що працюють в інших подібних областях, для виявлення фірмою можливих способів вдосконалення її власних продуктів і методів роботи.
- Вільний співробітник* – статус новатора. Це люди творчі, мрійники, диваки і генії. Вільний співробітник має повну свободу дій для генерації ідей з різних напрямів діяльності фірми. Головне його завдання – давати нові ідеї незалежно від конкретних проблем.
- Дифузія інновацій* (англ. Diffusion of innovations) – це теорія, яка прагне пояснити: як, чому і з якою швидкістю нові ідеї і технології поширюються через різні культури. Теорія була популяризована американським соціологом Евереттом Роджерсом у 1962 р. у праці «Дифузія інновацій». Роджерс визначає «дифузію» як процес, за допомогою якого інновація (наприклад, нові ідеї, процеси або товари) протягом часу передаються певними каналами серед членів соціальних систем.
- Етапи процесу розробки нового продукту* – генерація ідей, відбір ідей, розробка і тестування концепції продукту, аналіз нового бізнесу, розробка нового продукту, ринкові випробування, комерціалізація (виробництво і поширення).
- Життєвий цикл інновації* – процес створення і використання нововведення. В життєвому циклі інновації можна виділити такі стадії: дослідження, виробництва та споживання.
- Життєвий цикл інновації* – це певний період часу, протягом якого інновація має активну життєву силу і приносить виробникові та/або продавцю прибуток або іншу реальну вигоду. Концепція життєвого циклу інновації відіграє важливу роль при плануванні виробництва інновацій і при організації інноваційного процесу.
- Життєвий цикл нового продукту* – складається з таких стадій: розробка нового продукту; вихід на ринок; розвиток ринку; стабілізація ринку; зменшення ринку; спад ринку; падіння ринку.

Життєвий цикл технологічної інновації – включає чотири стадії: розробка нової технології і її оформлення у вигляді документа; реалізація технології; стабілізація ринку; падіння ринку.

Інноваційний процес – це системна організована сукупність послідовно здійснюваних видів продуктивної діяльності.

Інноваційний товар (товар-інновація) – оригінальні вироби, поліпшені варіанти або модифікації існуючих товарів, а також нові марки, які є результатом НДДКР фірми-виробника.

Інтрапренер – це спеціаліст і керівник, орієнтований на вирішення внутрішніх інноваційних проблем. Його завдання полягає в організації пошуку ідей, використовуючи, наприклад, метод мозкового штурму, створення атмосфери творчості, залучення співробітників до інноваційного процесу.

Інформаційні воротарі – спеціалісти з акумулювання інформації, контролюють потоки науково-технічної, комерційної, спеціалізованої інформації.

Комерціалізація інновацій – це залучення інвесторів для фінансування діяльності по реалізації цього нововведення з урахуванням участі в майбутніх прибутках у разі успіху.

Концепція продукту – це коротка інформація про те, навіщо продукт потрібен покупцям, яким покупцям, які потреби вони задовольняють цим продуктом.

Маркетинг (від англ. market – ринок, торгівля, продаж) – термін, що виник на початку ХХ ст. у США. Американська асоціація маркетингу в 1985 р схвалила таке визначення: «Маркетинг – це процес планування і втілення задуму, ціноутворення, просування і реалізації ідей, товарів і послуг за допомогою обміну, який задовольняє потреби окремих осіб і організацій».

Маркетинг інновацій – це тип господарсько-виробничої діяльності компанії, спрямований на контроль за інновацією, оптимізацію виробництва і збуту на основі проведених досліджень; це – активний вплив на ринок шляхом впровадження нових продуктів. Маркетинг інновацій пов'язаний лише з новими продуктами і новими технологіями (операціями).

Метод мозкового штурму (мозковий штурм, мозкова атака, англ. Brainstorming) – оперативний метод вирішення проблеми на основі стимулювання творчої активності, при якому учасникам обговорення пропонують висловлювати якомога більшу кількість варіантів рішення, в тому числі самих фантастичних. Потім із загального числа висловлених ідей відбирають найбільш вдалі, які можуть бути використані на практиці.

Метод фронтування ринку або *фронтінг* (від англ. Front – «виходити на») – це операція по захопленню ринку іншого господарюючого суб'єкта або зарубіжного ринку. Фронтування ринку пов'язане з рішенням цілого комплексу аналітичних і операційних завдань.

Процес дифузії інновації – розповсюдження товару-новинки в суспільстві.

Ринкові випробування – це визначення реакції споживачів на реально існуючий продукт (в обмеженій кількості). Досліджуються особливості реалізації нового продукту на обраних ринках і екстраполуються шанси на успіх на більших ринках.

Тема 6. Фінансування інноваційного підприємництва

Мета теми

Визначити способи і джерела фінансування інноваційного підприємництва.

Навчальні цілі

1. Розглянути фінансову стратегію підприємства та фінансування інновацій.
2. Проаналізувати основні джерела фінансування інноваційної діяльності.
3. Визначити специфіку венчурного фінансування, лізингу.

План семінарського заняття

1. Фінансова стратегія підприємства та розробка стратегії фінансування інновацій, її етапи.
2. Способи та джерела фінансування інноваційної діяльності: державні ресурси (власні, залучені, позикові), ресурси підприємств (власні, залучені, позикові).
3. Фінансування інноваційної діяльності венчурним капіталом.

Питання для самостійного вивчення

1. Лізингове фінансування та його особливості.
2. Підприємницькі ризики: виробничий, комерційний (маркетинговий), фінансовий, науково-технічний.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Джерела фінансування інноваційної діяльності в Україні.
2. Фінансове забезпечення науково-технологічних розробок.
3. Фінансування інноваційної діяльності у розвинених країнах світу.

Основні терміни і поняття

Фінансова стратегія підприємства, джерела фінансування, самофінансування, позикові кошти, залучені кошти, венчурний капітал, лізинг, виробничий ризик, комерційний (маркетинговий) ризик, фінансовий ризик, науково-технічний ризик, державні ресурси, ресурси підприємств, Державний фонд фундаментальних досліджень, Фонд сприяння розвитку малих підприємств, Державна інноваційна фінансово-кредитна установа. Позабюджетні фонди фінансування НДДКР.

Словник-довідник до теми 6

Акціонування як метод фінансування – використовується, зазвичай, для реалізації великомасштабних реальних інвестиційних проектів при галузевій або регіональній диверсифікації інвестиційної діяльності.

Банківський лізинг – лізингова угода, в якій лізинговою компанією виступає банк, який отримує за замовленням лізингоотримувача обладнання та здає йому це обладнання в оренду.

Венчурний інвестор – це фізична або юридична особа, яка фінансує нові, інноваційні та швидкозростаючі компанії або інвестиційні проекти – стартапи, які характеризуються порівняно високим рівнем ризику, і в той же час потенційно високим рівнем прибутковості.

Венчурний капітал – це засоби, які венчурний інвестор використовує для здійснення прямих інвестицій з метою отримання частки у володінні компанією.

Власні кошти підприємства – промислові інвестиції з прибутку підприємства; фонд розвитку фірми; кошти резервного фонду (для покриття тимчасових поточних збитків підприємства, що плануються на період до виходу підприємства на проектні показники обсягів виробництва); фінансування за рахунок статутного фонду.

Генеральна фінансова стратегія – визначає діяльність підприємства, його взаємини з бюджетами всіх рівнів, утворення і використання доходу підприємства, розмір потреб і джерел фінансування на певний строк.

Головна стратегічна мета — забезпечення підприємства необхідними і достатніми грошовими ресурсами. Фінансова стратегія підприємства передбачає різні способи і дії для досягнення головної стратегічної мети, а саме: формування фінансових ресурсів і централізоване керівництво ними; виявлення вирішальних напрямків діяльності і зосередження на них фінансових резервів; ранжирування і поетапне досягнення цілей; облік фінансово-економічної обстановки і можливостей конкурентів тощо.

Залучені кошти підприємства – залучені кошти акціонерів-засновників (пайовиків); кошти наукових фондів; спонсорські кошти; бюджетні асигнування; дивіденди і проценти по цінних паперах інших емітентів.

Змішане (пайове) фінансування – базується на різних комбінаціях перелічених вище схем і може бути використано для реалізації всіх видів інвестиційних проектів за всіма формами реального інвестування.

Змішані джерела фінансування підприємства – випуск і розміщення конвертованих один в одного акцій і облігацій; інноваційний кредит; отримання форвардних контрактів на поставку продукції, що освоюється, із відстроченим терміном поставки, при наявності авансових платежів; венчурний капітал.

Кредитне фінансування – застосовується, як правило, для реалізації невеликих короткострокових інвестиційних проектів з високою нормою рентабельності інвестицій. Ця схема фінансування застосовується в окремих випадках і для реалізації середньострокових інвестиційних проектів за умови, що рівень рентабельності згідно з ними істотно перевищує ставку відсотка за довгостроковим фінансовим кредитом.

Лізинг – вид підприємницької діяльності, спрямований на інвестування коштів і надання лізингодавцем лізингоодержувачу на певний термін і за певну плату майна. При цьому право власності на об'єкт лізингу залишається у лізингодавця на термін дії договору.

Лізинг – це підприємницька діяльність, яка спрямована на інвестування власних чи залучених фінансових коштів і полягає у наданні лізингодавцем у виключне користування на визначений термін лізингоодержувачу майна, що є власністю

лізингодавця, або набувається ним у власність за дорученням і погодженням з лізингоодержувачем у відповідного продавця майна, за умови сплати лізингоодержувачем періодичних лізингових платежів.

Лізинг або селенг – використовуються при недостатності власних фінансових коштів або при високій вартості фінансового кредиту для реалізації інвестиційних проектів, пов'язаних з модернізацією або реконструкцією підприємства (особливо інвестиційних проектів з високим ступенем змінності технологій).

Оперативна фінансова стратегія – охоплює усі валові доходи і надходження засобів (розрахунки з покупцями за продану продукцію, надходження по кредитних операціях) і усі валові витрати (платежів постачальникам, заробітна плата, погашення зобов'язань перед бюджетами всіх рівнів і банками).

Підприємницький ризик – це небезпека потенційно можливої, імовірної втрати ресурсів або недоотримання доходів порівняно з їх очікуваною (прогнозною) величиною.

Підприємницький ризик – це ризик, що виникає при будь-яких видах підприємницької діяльності, пов'язаних з виробництвом продукції, реалізацією товарів і наданням послуг; товарно-грошовими і фінансовими операціями; комерцією, а також здійсненням науково-технічних проектів.

Повне самофінансування – передбачає фінансування інвестиційного проекту виключно за рахунок власних фінансових ресурсів, сформованих з внутрішніх джерел. Цей метод фінансування використовується, в основному, для реалізації невеликих реальних інвестиційних проектів.

Позикові кошти – банківські кредити; кошти від продажу власних акцій, облігацій; комерційний кредит постачальників ресурсів; фінансовий лізинг.

Способи фінансування інноваційної діяльності – самофінансування, тобто використання як джерел фінансування власних коштів інвестора (із коштів бюджету і позабюджетних фондів – для держави, із власних коштів – для організації), використання позикових і залучених коштів.

Фінансова стратегія підприємства – це генеральний план дій по забезпеченню підприємства грошовими засобами, що будується на основі фінансового аналізу, а також оптимізації основних і оборотних коштів, розподілу прибутку, безготівкових розрахунків, податкової і цінової політики, політики в області цінних паперів, прийнято розрізняти генеральну й оперативну фінансові стратегії, головну стратегічну мету, частки стратегічні цілі.

Фінансовий лізинг – це договір, згідно з яким лізингоотримувачу передається у користування на визначений договором термін майно (предмет лізингу), яке спеціально придбане лізингодавцем відповідно до визначених у договорі з лізингоотримувачем специфікації та умов, яке лізингоотримувач може отримати у власність після закінчення терміну користування ним та у випадку оплати повної визначеної договором ціни.

Фінансовий план – відбиває в грошовій формі усю виробничо-господарську діяльність підприємства.

Тема 7. Інноваційний проект

Мета теми

Розкрити особливості підготовки та оцінювання інноваційних проектів, місце і роль інтелектуальної власності в реалізації інноваційних проектів

Навчальні цілі

1. Розкрити сутність і значення інноваційного проекту, його видів та життєвого циклу.
2. Обґрунтувати доцільність впровадження інноваційного проекту.
3. Визначити місце, роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному проекті.
4. Охарактеризувати моніторинг інноваційного проекту, його етапи, методи та методики його оцінки.

План семінарського заняття

1. Інноваційний проект: сутність і значення, класифікація.
2. Життєвий цикл проекту та його фази, стадії.
3. Доцільність впровадження інноваційного проекту.
4. Місце, роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному проекті.
5. Моніторинг інноваційного проекту, його етапи, методи та методики його оцінки.

Питання для самостійного вивчення

1. Об'єкти інтелектуальної власності. Охорона об'єктів промислової власності.
2. Ліцензія, її види. Ліцензійні платежі.
3. Оцінка ефективності інноваційних проектів.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Соціальні інноваційні проекти: міжнародний досвід
2. Проблема правової охорони інтелектуальної власності
3. Інтелектуальна власність: правові аспекти комерційного використання
4. Міжнародна правова охорона інтелектуальної власності

Практичне завдання:

1. Розробити і представити інноваційний проект.
2. Оцінити ефективність інноваційного проекту.

Основні терміни і поняття

Інноваційний проект, науково-дослідний проект, проект розвитку матеріально-технічної бази наукових досліджень, проект створення інформаційних систем (ІС) та баз даних (БД), видавничий проект, проект проведення експедиційних робіт, проект створення центрів колективного користування, життєвий цикл проекту, передінвестиційна стадія, інвестиційна стадія, експлуатаційна стадія, ідентифікація,

розробка, експертиза, фінансове забезпечення, реалізація проекту, експлуатація, оцінка проекту, оцінка технології, інтелектуальна власність, об'єкти інтелектуальної власності, промислова власність, авторське право, наукові відкриття, патенти, ліцензія, ліцензійні платежі, моніторинг інноваційного проекту, методи оцінки ефективності інноваційних проектів.

Словник-довідник до теми 7

Авторське право – це сукупність правових норм, які регулюють відносини, що виникають унаслідок створення і використання творів літератури, мистецтва і науки. Авторське право включає в себе положення про охорону т. зв. «суміжних прав».

Безпатентна ліцензія – документ, що підтверджує право використовувати «ноу-хау» без патенту на винахід.

Види ліцензійних платежів – винагороди, розмір яких підраховується на базі фактичного економічного результату використання ліцензії; винагороди, розмір яких безпосередньо не пов'язаний із фактичним використанням ліцензії, а заздалегідь встановлюється і вказується в договорі, виходячи з оцінок можливого економічного ефекту і очікуваних прибутків ліцензіата на основі використання ліцензії.

Визначення (ідентифікація) інноваційного проекту – формуються цілі економічного розвитку, визначаються задачі проекту, готується попереднє техніко-економічне обґрунтування проекту.

Виняткова ліцензія – ліцензіат отримує виключні монопольні права на використання предмета угоди в обумовлених межах. Ліцензіар же відмовляється від надання аналогічних ліцензій третім особам, а також від самостійної експлуатації предмета угоди у встановлених ліцензійною угодою межах.

Відкрита ліцензія – надання будь-якій фізичній або юридичній особі права на використання винаходу на підставі офіційно опублікованого патентним відомством заяви власника патенту.

Дослідний проект – це розроблений план досліджень, пошуків, розробок, спрямованих на вирішення актуальних теоретичних і практичних завдань, які мають державне, соціально-культурне, політичне значення. У дослідних проектах наводяться науково-обґрунтовані технічні, економічні або технологічні (інноваційні) рішення.

Економічні агенти інноваційного проекту – розробник (власник) змісту проекту; інвестори, що здійснюють фінансування розробки і реалізації проекту; підприємство чи група підприємств, на покращення діяльності яких спрямований інноваційний проект; споживачі продукції.

Експертиза в широкому розумінні – це аналіз, дослідження, проведене залученими фахівцями (експертами), експертною комісією, що завершується випуском акта, висновку, в окремих випадках – сертифіката якості, відповідності; перевірка якості товарів, робіт, послуг. Експертиза (перевірка, оцінка) є обов'язковим етапом практично будь-якої діяльності, оскільки покликана оцінити відповідність результату діяльності запланованим показникам.

Експертиза інноваційного проекту – детальне вивчення всіх аспектів проекту (його комерційна життєздатність, технологічна прогресивність, фінансові результати, екологічні наслідки, економічний ефект).

Експлуатація інноваційного проекту – проведення безпосередньої проектної діяльності, нагляд за ходом і управління проектом.

Життєвий цикл проекту – період часу, впродовж якого реалізуються поставлені цілі.

Завершальна оцінка інноваційного проекту – проводиться через деякий час після реалізації проекту і служить цілям ретроспективного аналізу.

Зіставна експертиза – полягає в порівнянні становища підприємств і організацій, що одержують державне фінансування і не одержують його. У цьому методі звертається увага на співвідношення потенційних результатів проекту, що реалізується (це одна з вимог перевірки економічної обґрунтованості конкретних рішень по фінансуванню короткострокових і швидкоокупних проектів).

Інноваційний проект – система взаємопов'язаних цілей і програм їхнього досягнення, що являють собою комплекс науково-дослідних, дослідно-конструкторських, виробничих, організаційних, фінансових, комерційних й інших заходів, відповідним чином організованих, оформлених комплектом проектної документації і забезпечують ефективне вирішення конкретних науково-технічних завдань, виражених у кількісних показниках, що приводять до інновацій.

Інтелектуальна власність – результат інтелектуальної, творчої діяльності однієї людини (автора, виконавця, винахідника та ін.) або кількох осіб.

Комплексну оцінку інноваційного проекту, який вимагає значної фінансової або іншої підтримки, що має велике значення для університету або регіону, – проводить група експертів у складі 2–3 чоловік, що пройшли спеціальну підготовку із застосування методики оцінювання. Керівник роботи повинен мати досвід аналітичної роботи і управління інноваційними проектами, в повному обсязі володіти всіма розділами методики. В число експертів необхідно включати фахівців з маркетингу, інтелектуальної власності, науки і техніки, які мають досвід роботи з реальними проектами.

Ліцензійні платежі – це визначена винагорода ліцензіарові, виплачувана ліцензіатом як відшкодування за надання прав на використання предмета угоди.

Ліцензія – правовий документ, що дає дозвіл на використання іншими фізичними або юридичними особами прав, винаходів, технологій, технічних знань, виробничого досвіду тощо.

Метод дисконтування грошових потоків – дозволяє різночасові значення приводити до їхньої цінності на визначений момент часу, що називається моментом приведення. Дисконтування застосовується до грошових потоків, представлених у поточних чи дефлюйованих (з урахуванням індексу цін) цінах і в єдиній валюті.

Метод оцінки дослідних проектів – структурування їх цілей: техніко-економічних, економіко-комерційних та часових. Техніко-економічні цілі: технічне

здійснення; наявність сировини; вплив на діюче виробництво; видатки на рекламу; витрати на НДДКР. Економіко-комерційні цілі: готовність ринку; характер конкуренції; можливі та бажані прибутки; видатки на рекламу; витрати на НДДКР. Часові цілі: зміни у вимогах ринку; динаміка цін за певний період; час, необхідний для впровадження.

Метод оцінки проектів з урахуванням внутрішньої ставки доходу (ВСД) – передбачає дисконтування майбутнього річного прибутку на основі процентних ставок і визначення чистої поточної вартості (за визначений період) для кожної ставки.

Метод порівняння становища "до" і "після" – дозволяє брати до уваги не лише кількісні, а і якісні показники різноманітних проектів. Проте цьому методу властива висока ймовірність суб'єктивної інтерпретації інформації і прогнозів.

Метод чистої поточної вартості (ЧПВ) чи майбутніх наявних надходжень – передбачає зміну грошової оцінки в часі на основі перерахування усіх майбутніх надходжень за проектом.

Моніторинг інноваційного проекту – це процес спостереження за ходом його виконання і використанням ресурсів, попередження можливих відхилень від запланованих результатів, а також внесення змін для коригування цих відхилень.

Описовий метод – розглядається потенційний вплив результатів проектів на ситуацію на визначеному ринку товарів і послуг. Одержувані результати узагальнюються, складаються прогнози і враховуються побічні процеси. Він дозволяє враховувати, наприклад, взаємодію сфери НДДКР із патентним правом, податковим законодавством, підготовкою і перепідготовкою кадрів.

Основна мета експертизи інноваційного проекту – визначення інвестиційної привабливості та здійсненності проекту, а також основні критерії оцінки, залишаються незмінними. Експертна оцінка надається на основі аналізу науково-технічного змісту проекту, кваліфікації управлінського потенціалу колективу і ринкового попиту на продукт проекту. При конкурсному відборі проектів експертиза здійснюється на основі порівняльного аналізу.

Основні методи експертизи інноваційних проектів – описовий; порівняння становища «до» і «після»; зіставна експертиза.

Оцінка інноваційних проектів (сукупності інноваційних проектів) наукових, науково-технічних, науково-освітніх, інноваційних установ, організацій і фірм, інноваційних колективів – здійснюється на будь-якому етапі розвитку: від стадії науково-дослідних, дослідно-конструкторських робіт до постановки на виробництво на промисловому підприємстві.

Патент – це гарантії держави, які дають їх власнику монополієне право на використання технології. Тільки тут держава не бореться з монополією, а, навпаки, захищає її 20 років; це гарантії держави власнику патенту.

Патент – це охоронний документ, який засвідчує особисті немайнові і майнові права патентовласника на об'єкт інтелектуальної власності.

Патент – це техніко-юридичний документ, який засвідчує визнання заявленої пропозиції об'єктом інтелектуальної власності, авторство на цей об'єкт, пріоритет і право власності на зазначений об'єкт.

- Патентна ліцензія* – документ, згідно якого власник патенту надає іншій особі право на використання запатентованого ним винаходу.
- Патентне право* – сукупність правових норм, що регламентують систему охорони об'єктів промислової власності шляхом видачі патентів.
- Патентне право (промислова власність)* – це інститут цивільного права, що регулює відносини, пов'язані з технічною творчістю.
- Перехресна ліцензія* – обмін ліцензіями на пільгових умовах і взаємна інформація контрагентів про всі вдосконалення, доопрацювання і нововведення в рамках предмета угоди протягом періоду його дії.
- Повна ліцензія* – надає ліцензіату повне право на використання патенту, але не означає продаж патенту, оскільки ліцензіар на відміну від продавця залишається власником патенту і після закінчення терміну дії угоди знову знаходить повне право на предмет угоди.
- Примусова ліцензія* – видається в тих випадках, коли власник патенту не використовує винахід протягом певного періоду (як правило не менше трьох років) з моменту видачі патенту без поважних причин. Тоді компетентний орган за клопотанням зацікавлених осіб може надати їм право, незалежно від волі власника патенту, використовувати цей винахід з виплатою власник прав певної суми. Якщо і цей захід не ефективний, то патент може бути анульований.
- Проста ліцензія (невиключна)* – власник ліцензії (ліцензіат) має право використовувати винахід в межах ліцензійного договору. Власник патенту (ліцензіар) зберігає за собою право самостійного використання предмета ліцензії і може одночасно надавати ліцензії третім особам. Ліцензіат при цьому не має права видавати субліцензії.
- Процедура комплексної оцінки інноваційного проекту* – включає попереднє вивчення матеріалу, анкетування і проведення інтерв'ю.
- Реалізація інноваційного проекту* – закупівля і розміщення замовлень, будівництво, монтаж обладнання, моніторинг, здача в експлуатацію.
- Розробка інноваційного проекту* – вивчення технічних, економічних, правових, інституційних, фінансових аспектів проекту.
- «Супутня ліцензія»* – супроводжує постачання комплектного обладнання, що закуповується для реалізації основної угоди, тобто носить супутній характер.
- Технології оцінки виконання проекту* – контроль у моменті закінчення робіт (метод «0-100»); контроль у момент 50 % готовності робіт (метод «50-50»); контроль у заздалегідь визначених точках проекту; регулярний оперативний контроль (через рівні проміжки часу); експертна оцінка ступеня виконання робіт і готовності проекту.
- Фінансове забезпечення інноваційного проекту* – пошук інвесторів, проведення зустрічей «кредитор – позичальник», вироблення умов фінансування і кредитування, утвердження кредиту, підписання всіх документів, після чого відбувається видача кредиту під проект.
- «Чиста» ліцензія* – передача чистих ліцензійних прав є основним змістом угоди.

Тема 8. Комерціалізація результатів інноваційної діяльності

Мета теми

Розглянути процес комерціалізації результатів інноваційної діяльності та передачі об'єктів інтелектуальної власності.

Навчальні цілі

1. Розкрити сутність трансферу технологій і комерціалізації результатів інноваційної діяльності.
2. З'ясувати підходи до оцінювання ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності та методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.

План семінарського заняття

1. Трансфер технологій і комерціалізація результатів інноваційної діяльності.
2. Пошук інновацій і залучення нових технологій в господарський обіг.
3. Підходи до оцінювання ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності.

Питання для самостійного вивчення

1. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.
2. Франчайзинг як форма міжнародного трансферу технологій.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Інноваційні стратегії підприємства при комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності.
2. Введення в господарський обіг об'єктів права інтелектуальної власності на інновацію.
3. Економічний ефект у процесі управління життєвим циклом інновацій при їхній комерціалізації.

Основні терміни і поняття

Трансфер технологій, комерціалізація, витратний (інвестиційний), ринковий (аналоговий), дохідний (фінансовий) підходи до оцінювання ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності; методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності: метод фактичних витрат, метод “вартості відновлення”, метод „приведених витрат”, метод заміщення, метод „капіталізації прибутку”, метод дисконтування грошових потоків, метод „порівняльного продажу”, метод „роялті”; франчайзинг.

Словник-довідник до теми 8

Виробничий франчайзинг – це франчайзинг у виробництві товарів. У цьому випадку фірма, що володіє технологією виготовлення якогось продукту, продає місцевим чи регіональним заводам сировину для виготовлення (наприклад, завод з розливу безалкогольних напоїв). Дрібна фірма за таких умов не просто виступає під торговою маркою франчайзера і реалізує його продукцію та послуги, але і включається в повний цикл господарської діяльності великої

корпорації, виконуючи рівні з нею вимоги технологічного процесу, якості, навчання персоналу, виконання плану продажу, оперативної звітності.

Витратний підхід оцінюванні ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності – оснований на розрахунку витрат, необхідних для повного відтворення об'єкта власності. Але практика підтверджує, що понесені витрати дуже рідко можна співвіднести з майбутнім успіхом на ринку.

Глобалізація – це процес інтеграції держав, ринків і технологій, який дає можливість людям, корпораціям і країнам діяти в усьому світі далі, швидше, глибше і дешевше, ніж коли-небудь раніше. Ці процеси роблять найбільш значний вплив на потребу в тих чи інших технологіях, вони визначають і конкурентоспроможність підприємств і навіть держав. Світова інтеграція викликала гостру потребу в таких областях науки як комп'ютеризація, мініатюризація, дискретизація, супутникова комунікація, зв'язок і технології стиснення.

Діловий франчайзинг називають «франчайзинг бізнес-формату». За такого способу франчайзер продає ліцензію приватним особам чи іншим компаніям на право відкриття магазинів для продажу покупцям набору продуктів і послуг під ім'ям франчайзера. Франчайзі сплачує постійні внески, а також робить внески в рекламний фонд, що контролюється франчайзером. Франчайзер може здати в оренду франчайзі основні фонди, запропонувати йому фінансування; він може також виступати і як постачальник для своїх франчайзі. «Бізнес-формат» найчастіше використовується при організації підприємств швидкого харчування, готелів, роздрібної торгівлі промисловими товарами, обслуговуванні бізнесу, торгівлі нерухомістю.

Дохідний підхід оцінюванні ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності – оснований на оцінюванні здатності інтелектуальної власності приносити дохід, що вимагає досить точного знання ринкових перспектив товару, в якому використовується об'єкт оцінки.

Комерціалізація – це процес, що пов'язаний з практичним використанням результатів наукових досліджень і розробок з метою введення на ринок нових або поліпшених товарів, послуг або процесів з отриманням комерційного ефекту. Комерціалізацію розглядають як підпорядкування діяльності підприємства, установи або організації меті отримання прибутку. Комерціалізованість інноваційних товарів і послуг визначається інвестиційним попитом на них, тобто попитом на нововведення, та прибутковістю з урахуванням фактору ризику.

Метод «вартості відновлення» – полягає у визначенні на дату оцінки всіх витрат, необхідних для відновлення ідентичного за призначенням і якістю об'єкта оцінки. Методологія розрахунку повної відновленої вартості достатньо чітко розроблена і відображена в нормативних документах, які регулюють переоцінку основних фондів підприємств.

Метод «капіталізації прибутку» – виконується шляхом ділення фактичного або планованого щорічного доходу (чистого прибутку після вирахування податків

або чистого операційного прибутку), одержаного від комерційного використання об'єкта оцінки, на коефіцієнт капіталізації.

Метод «порівняльного продажу» – оснований на прямому або непрямому порівнянні оцінюваного об'єкта з іншими аналогічними об'єктами інтелектуальної власності, які продаються або були продані (передані за ліцензією права на їх використання) в порівняльній час на аналогічному ринку.

Метод «приведених витрат» – це перерахунок фактичних минулих витрат на створення і підготовку для використання об'єкта оцінки в поточну вартість.

Метод дисконтування грошових потоків (надходжень) чистого прибутку – виконується шляхом складання щорічних майбутніх грошових потоків (надходжень) чистого прибутку, розділених на відповідний коефіцієнт дисконтування.

Метод капіталізації – застосовується у тих випадках, коли розміри щорічних грошових потоків роялті (грошових потоків нарахувань) рівномірні за величиною і надходять протягом необмеженого (невизначеного) періоду часу. Характерним випадком використання методу капіталізації при оцінюванні інтелектуальної власності може бути оцінка об'єктів, які належать підприємству і постійно використовуються у виробничій діяльності упродовж необмеженого часу, наприклад, конструкторської документації, виробничих технологій, товарних знаків, ноу-хау.

Методом «роялті» – базується на практиці міжнародного обміну технологіями і представляє собою процедуру оцінки, виходячи з міжнародного досвіду продажу ліцензій. Оцінка вартості методом «роялті» полягає у дисконтуванні чи капіталізації щорічних грошових потоків (надходжень) роялті за гіпотетичним (передбачуваним) чи дійсним (реальним) ліцензійним договором.

Оцінюванні ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності – використовуються такі основні підходи: витратний (інвестиційний), що включає 5 методів: метод фактичних витрат, метод планових витрат, метод вартості заміщення, метод відновлюваної вартості, метод коефіцієнтів; ринковий (аналоговий), що включає 3 методи: метод порівняльного продажу, метод ринку інтелектуальної власності, метод експертних оцінок; дохідний (фінансовий), що включає 6 методів: метод комерційної значимості, метод прибутку, метод економічного ефекту, метод „капіталізації доходу” (прибутку), метод дисконтування, метод роялті.

Ринковий підхід оцінюванні ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності – оснований на знанні ринкової інформації про угоди з аналогічною інтелектуальною власністю, але така інформація не завжди доступна.

Стратегія довгострокового стратегічного партнерства з ученими-розробниками – іноземні корпорації починають всебічну співпрацю з місцевими (зарубіжними) науково-дослідними лабораторіями вузів. Найбільш поширена схема співпраці укладення господарських договорів з науковими установами або підписання довгострокових контрактних угод безпосередньо з ученими-розробниками.

Стратегія пошуку і купівлі розроблених технологій у вчених – передача технологій може ґрунтуватися на ліцензуванні, придбанні прав на інтелектуальну власність або маркетингових угодах. Для розробника це найпростіший спосіб комерціалізації технології.

Стратегія створення або купівля науково-дослідної організації – підхід до глобалізації діяльності НДДКР залучає корпорації, які прагнуть комплексного доступу до знань і можливостей зарубіжних учених. В рамках цієї стратегії крупна виробнича організація цілеспрямовано формує дослідницький підрозділ в своєму складі, об'єднуючи найбільш кваліфікованих технічних фахівців безпосередньо з підприємством і наймаючи на постійній основі наукові кадри. Такі групи орієнтовані на безпосередні потреби підприємства і ведуть свої розробки в тісній взаємодії з відділами маркетингу і стратегічного планування.

Товарний франчайзинг, «франчайзинг продукту (торгового імені)» – це франчайзинг у сфері торгівлі та продажу готового товару. У товарному франчайзингу франчайзером звичайно є виробник, що продає готовий продукт чи напівфабрикат дилеру-франчайзі. Останній здійснює передпродажне і післяпродажне обслуговування продукції франчайзера і відмовляється від продажу товарів конкурентів.

Трансферт технологій – це рух технології із застосуванням будь-яких інформаційних каналів від одного її приватного або колективного носія до іншого. За допомогою трансферту здійснюється підтримка комерційної діяльності організації.

Форми трансферту технологій – внутрішній трансферт: передача технології між різними підрозділами однієї організації; квазивнутрішній трансферт: рух технології усередині альянсів, союзів і об'єднань самостійних юридичних осіб; зовнішній трансферт: процес поширення технології, в якому задіяні незалежні розробники і споживачі технологій, між різними компаніями.

Франчайзинг – підприємницька діяльність, за якою на договірній основі одна сторона (франчайзер) зобов'язується передати іншій стороні (франчайзі) за винагороду на визначений строк комплекс виключних прав на використання знака для товарів і послуг, фірмового найменування, послуг, технологічного процесу і (або) спеціалізованого обладнання, ноу-хау, комерційної інформації, що охороняється законом, а також інших передбачених договором об'єктів виключних прав (франшизу).

Тема 9. Державне регулювання та підтримка інноваційного підприємництва

Мета теми

Проаналізувати необхідність державного регулювання та підтримки інноваційного підприємництва.

Навчальні цілі

1. Розкрити мету державної інноваційної політики та принципи державного регулювання.
2. Охарактеризувати методи державного регулювання інноваційної діяльності.
3. Визначити систему державного регулювання інноваційної діяльності.
4. Проаналізувати законодавство України у сфері інноваційного підприємництва.

План семінарського заняття

1. Державна інноваційна політика: мета та принципи регулювання.
2. Методи державного регулювання інноваційної діяльності.
3. Система державного регулювання інноваційної діяльності.
4. Законодавство України у сфері інноваційного підприємництва.

Питання для самостійного вивчення

1. Види та форми інвестування інноваційної діяльності.
2. Державна підтримка інновацій.

Орієнтовна тематика рефератів

1. Форми і методи державного впливу на підприємництво у розвинених країнах світу.
2. Державна підтримка інноваційного малого підприємництва на регіональному рівні.
3. Державна підтримка інноваційної діяльності в умовах сучасних соціально-економічних трансформацій.

Основні терміни і поняття

Державне регулювання, прямі і непрямі форми та методи впливу на підприємництво, державна інноваційна політика, інвестування інновацій, асигнування і дотації з Державного та місцевих бюджетів, норми і нормативи, ціноутворення, оподаткування, кредитування, державне замовлення і закупівлі.

Словник-довідник до теми 9

Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні і районні ради – затверджують регіональні інноваційні програми, що кредитуються з бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів; визначають кошти відповідно – бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних

бюджетів для фінансової підтримки регіональних інноваційних програм, делегують повноваження обласним і районним державним адміністраціям фінансування регіональних інноваційних програм через державні інноваційні фінансово-кредитні установи (їх регіональні відділення) у межах виділених у цих бюджетах коштів; контролюють фінансування регіональних інноваційних програм за кошти бюджету Автономної Республіки Крим, обласних і районних бюджетів.

Верховна Рада України – визначає єдину державну політику у сфері інноваційної діяльності і здійснює повноваження, визначені ст. 7 Закону України «Про інноваційну діяльність»: створює законодавчу базу для сфери інноваційної діяльності; затверджує пріоритетні напрями інноваційної діяльності як окрему загальнодержавну програму або у складі Програми діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального розвитку, охорони довкілля; в межах Державного бюджету України визначає обсяг асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності.

Виконавчі органи місцевого самоврядування, відповідно до їх компетенцій, – розробляють проекти місцевих інноваційних програм і подають їх для затвердження відповідним місцевим радам; вживають заходів щодо виконання місцевих інноваційних програм; залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку населених пунктів; доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) або комунальним інноваційним фінансово-кредитним установам проведення конкурсного відбору інноваційних проектів місцевих інноваційних програм і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених у відповідному місцевому бюджеті; готують і подають відповідним місцевим радам пропозиції щодо створення комунальних спеціалізованих інноваційних фінансово-кредитних установ для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм; подають пропозиції спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності стосовно включення інноваційних проектів за місцевими програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи.

Державна інноваційна політика – сукупність форм і методів діяльності держави, спрямованих на створення взаємопов'язаних механізмів інституційного, ресурсного забезпечення підтримки та розвитку інноваційної діяльності, на формування мотиваційних факторів активізації інноваційних процесів.

Державна підтримка інноваційного розвитку підприємств – податкова, амортизаційна, кредитна, митна політика.

Довгострокова інноваційна політика – спрямована на створення умов для загального соціально-економічного розвитку країни на інноваційній основі через прямі та непрямі інструменти економічного впливу, формування

стимулюючого законодавчого та інституційного середовища для всіх суб'єктів інноваційного процесу.

Інноваційна діяльність – здійснюється за такими напрямками: проведення наукових досліджень і розробок, спрямованих на створення об'єктів інтелектуальної власності, науково-технічної продукції; розробка, освоєння, випуск і розповсюдження принципово нових видів техніки і технології; розробка і впровадження нових ресурсозберігаючих технологій, призначених для поліпшення соціального і екологічного становища; технічне переозброєння, реконструкція, розширення, будівництво нових підприємств, що здійснюються вперше як промислове освоєння виробництва нової продукції або впровадження нової технології.

Інструменти (засоби) державного регулювання інноваційної діяльності – акти нормативно-правового характеру, які регулюють окремі аспекти інноваційної діяльності.

Інструменти регулювання попиту – це укладені центральними або регіональними органами державного управління договори із суб'єктами інноваційної діяльності щодо розроблення й виробництва інноваційних продуктів технологій та послуг.

Інструменти регулювання пропозиції – дії, спрямовані на забезпечення інноваторів фінансовою та технічною допомогою, в тому числі створення інноваційної інфраструктури: надання інноваторам грантів, позик, субсидій гарантованих кредитів, дослідницьких податкових кредитів; забезпечення дослідників та інженерів відповідним обладнанням і приладами, приміщеннями та сервісом; створення державних інституцій для поєднання науки й виробництва різних форм власності, наприклад шляхом створення та сприяння розвитку технопарків, виставок, ярмарок тощо.

Інструменти створення сприятливого середовища для інноваційного процесу – податкові пільги, пільгове кредитування і субсидування; страхування і гарантування, надання прав на прискорену амортизацію устаткування; розвиток державою патентного права, споживання якісної продукції – системи стандартизації і сертифікації виробництв та окремих видів продукції, регулювання монопольних підприємств і видів діяльності, дозвіл тимчасової монополії інноватора. Це створення сприятливих умов для міжнародної комерційної діяльності. Йдеться про торговельні угоди, зовнішньоекономічні тарифи, режими валютного регулювання, відстоювання прав та інтересів вітчизняних інноваторів у міжнародній кооперації праці та захист у випадках недозволеної чи несумлінної конкуренції.

Кабінет Міністрів України – здійснює державне управління та забезпечує реалізацію державної політики у сфері інноваційної діяльності; готує та подає Верховній Раді України пропозиції щодо пріоритетних напрямів інноваційної діяльності як окрему загальнодержавну програму або в рамках Програми діяльності Кабінету Міністрів України, загальнодержавних програм економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля; здійснює заходи щодо реалізації пріоритетних

напрямів інноваційної діяльності; сприяє створенню ефективної інфраструктури у сфері інноваційної діяльності; створює спеціалізовані державні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки інноваційних програм і проектів, затверджує їх статuti чи положення про них, підпорядковує ці установи спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності; готує та подає Верховній Раді України як складову частину проекту закону про Державний бюджет України на відповідний рік пропозиції щодо обсягів бюджетних коштів для фінансової підтримки виконання інноваційних проектів через спеціалізовані державні інноваційні фінансово-кредитні установи; затверджує положення про порядок державної реєстрації інноваційних проектів і ведення Державного реєстру інноваційних проектів; інформує Верховну Раду України про виконання інноваційних проектів, які кредитувалися за кошти Державного бюджету України, і про повернення до бюджету наданих раніше кредитів).

Комісія з організації діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів (постійно діючий орган Кабінету Міністрів України) – здійснює організаційне та методичне забезпечення роботи із створення і функціонування технологічних парків та інноваційних структур інших типів; розглядає і надає рекомендації щодо формування стратегічних пріоритетних напрямів інноваційної діяльності та середньострокових пріоритетних напрямів інноваційної діяльності загальнодержавного, галузевого та регіонального рівнів; вносить пропозиції до проектів державних інноваційних програм і щодо необхідних обсягів бюджетних коштів для їх кредитування; розглядає пропозиції щодо державного замовлення на інноваційну продукцію; сприяє організації проведення систематичного моніторингу інноваційного розвитку України, а також виконання інноваційних та інвестиційних проектів; організовує проведення експертизи проектів створення технологічних парків та інноваційних структур інших типів, вирішує питання щодо їх державної реєстрації; погоджує пріоритетні напрями діяльності технологічних парків та інноваційних структур інших типів; приймає рішення щодо реєстрації інвестиційних та інноваційних проектів технологічних парків та інноваційних структур інших типів; вирішує питання щодо подальшої реалізації інвестиційних та інноваційних проектів технологічних парків та інноваційних структур інших типів за результатами моніторингу їх виконання; готує пропозиції щодо: доцільності надання суб'єктам інноваційної діяльності фінансової підтримки за рахунок коштів державного бюджету; забезпечує удосконалення: а) системи показників і критеріїв економічної та соціальної ефективності інвестиційних та інноваційних проектів, що виконуються технологічними парками та інноваційними структурами інших типів; б) механізму ведення оперативного бухгалтерського обліку витрат на інвестиційні та інноваційні проекти; в) запровадження системи контролю та відповідної державної статистичної і бухгалтерської звітності; г) реалізації механізму нарахування та цільового використання коштів, що акумулюються на спеціальних рахунках технологічних парків, здійснення контролю за

цільовим використанням сировини, матеріалів, устаткування, комплектуючих виробів та інших товарів, що ввозяться технологічними парками в Україну для реалізації інвестиційних та інноваційних проектів.

Мета державної інноваційної політики – формування у країні таких умов для діяльності господарюючих суб'єктів, за яких вони були б зацікавлені і спроможні розробляти і виготовляти нові види продукції, впроваджувати сучасні наукомісткі, екологічно чисті технології та розширювати на цій основі свої ринки збуту.

Методи державного регулювання інноваційної діяльності – прямі та опосередковані способи впливу органів державного управління на поведінку суб'єктів інноваційної діяльності з метою підвищення їх інтересу до створення, освоєння і поширення інновацій та реалізації на цій основі інноваційної моделі розвитку країни.

Міністерство освіти та науки (МОН) України – спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності – здійснює заходи щодо проведення єдиної науково-технічної та інноваційної політики; готує і подає Кабінетові Міністрів України пропозиції щодо пріоритетних напрямів інноваційної діяльності, державних інноваційних програм і щодо необхідних обсягів бюджетних коштів для їх кредитування; координує роботу у сфері інноваційної діяльності інших центральних органів виконавчої влади; визначає свій окремий підрозділ для кваліфікування інноваційних проектів з метою їх державної реєстрації; здійснює державну реєстрацію інноваційних проектів і веде Державний реєстр інноваційних проектів; готує і подає Кабінету Міністрів України пропозиції щодо створення спеціалізованих державних інноваційних фінансово-кредитних установ для фінансової підтримки інноваційних програм і проектів, розробляє статuti чи положення про ці установи; затверджує порядок формування і використання коштів підпорядкованих йому спеціалізованих державних інноваційних фінансово-кредитних установ і контролює їх діяльність; доручає державним інноваційним фінансово-кредитним установам здійснення конкурсного відбору пріоритетних інноваційних проектів і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік; організовує підвищення кваліфікації спеціалістів у сфері інноваційної діяльності); здійснює контрольні функції у сфері інноваційної діяльності щодо суб'єктів такої діяльності.

Політика ринкової орієнтації – передбачає провідну роль ринкового механізму в розподілі ресурсів та визначенні напрямів розвитку науки і техніки, а також обмеження ролі держави в стимулюванні фундаментальних досліджень.

Політика соціальної орієнтації – сутність її полягає у соціальному регулюванні наслідків НТП: процеси прийняття рішень відбуваються із залученням широкої громадськості.

Політика технологічного поштовху – головні цілі та пріоритетні напрями науково-технологічного та інноваційного розвитку задає держава, на основі чого визначаються шляхи стимулювання інноваційної діяльності, які мають

здійснюватись через удосконалення управління в науково-технологічній та інноваційній сферах.

Політика, націлена на зміни економічної структури господарського механізму – передбачає істотний вплив передових технологій на вирішення соціально-економічних проблем, на зміну галузевої структури, взаємодію суб'єктів господарювання, рівень життя тощо. Це потребує нових форм організації й механізмів управління розвитком науки і техніки, а також їх взаємодії.

Поточна інноваційна політика – полягає в оперативному регулюванні та підтримці інноваційної діяльності на мікроекономічному рівні.

Представницькі органи місцевого самоврядування – сільські, селищні, міські ради (відповідно до їх компетенції): затверджують місцеві інноваційні програми; у межах коштів бюджету розвитку визначають кошти місцевих бюджетів для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм; створюють комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи для фінансової підтримки місцевих інноваційних програм за кошти місцевих бюджетів, затверджують їх статuti чи положення про них, підпорядковують їх своїм виконавчим органам; доручають своїм виконавчим органам фінансування місцевих інноваційних програм за рахунок коштів місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи або через комунальні інноваційні фінансово-кредитні установи; затверджують порядок формування і використання коштів комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ; контролюють фінансування місцевих інноваційних програм за кошти місцевого бюджету через державні інноваційні фінансово-кредитні установи; контролюють діяльність комунальних інноваційних фінансово-кредитних установ;

Рада міністрів Автономної Республіки Крим, місцеві державні адміністрації (у межах делегованих їм органами місцевого самоврядування повноважень) відповідно до їх компетенції – розробляють проекти регіональних інноваційних програм і подають їх для затвердження, відповідно, Верховній Раді Автономної Республіки Крим, обласним і районним радам; вживають заходів щодо виконання регіональних інноваційних програм; сприяють інноваційній діяльності у своєму регіоні і створенню сучасної інфраструктури у цій сфері; залучають підприємства, установи і організації, розташовані на підпорядкованій їм території, за їх згодою, до розв'язання проблем інноваційного розвитку регіонів; доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам (їх регіональним відділенням) проведення конкурсного відбору інноваційних проектів регіональних інноваційних програм і здійснення їх фінансової підтримки у межах коштів, передбачених у бюджеті Автономної Республіки Крим і обласних та районних бюджетах; подають пропозиції спеціально уповноваженому центральному органу виконавчої влади у сфері інноваційної діяльності стосовно включення інноваційних проектів за регіональними програмами до державних програм і їх фінансування шляхом кредитування із державного бюджету).

Типи державної інноваційної політики – технологічний поштовх, ринкова орієнтація, соціальна орієнтація, зміна економічної структури господарського механізму.

Форми інвестування інноваційної діяльності – державне (комунальне) інвестування, що здійснюється органами державної влади або органами місцевого самоврядування за рахунок бюджетних коштів та інших коштів відповідно до закону; комерційне інвестування, що здійснюється суб'єктами господарювання за рахунок власних або позичкових коштів з метою розвитку бази підприємництва; соціальне інвестування, що здійснюється в об'єкти соціальної сфери та інших невиробничих сфер; іноземне інвестування, що здійснюється іноземними юридичними особами або іноземцями, а також іншими державами; спільне інвестування, що здійснюється суб'єктами України разом з іноземними юридичними особами чи іноземцями (Ч. 2 ст. 326 ГК України).

Центральні органи виконавчої влади – здійснюють підготовку пропозицій щодо реалізації інноваційної політики у відповідній галузі економіки, створюють організаційно-економічні механізми підтримки її реалізації; доручають державним інноваційним фінансово-кредитним установам здійснення конкурсного відбору пріоритетних інноваційних проектів із пріоритетних галузевих напрямів інноваційної діяльності і здійснення фінансової підтримки цих проектів у межах коштів, передбачених законом про Державний бюджет України на відповідний рік; здійснюють державний контроль у сфері інноваційної діяльності для забезпечення дотримання всіма її суб'єктами вимог законодавства щодо такої діяльності.

Орієнтовні тестові завдання з курсу «Інноваційне підприємництво»

1. Підприємництво – це:

- а) економічна категорія, що виражає відносини між суб'єктами господарювання, спрямованої на досягнення такої комбінації економічних ресурсів, яка здатна забезпечити їм комерційний успіх;
- б) тип господарської поведінки, що ґрунтується на самостійності та незалежності суб'єктів стосовно вибору: що, як і для кого виробляти; на повній відповідальності за прийняті рішення і спрямуванні діяльності на досягнення комерційного успіху;
- в) господарське мистецтво як економічна, організаторська та управлінська творчість з метою прагнення до змін, які можуть забезпечити комерційний успіх;
- г) спосіб економічного мислення, який характеризується оригінальністю ідей та підходів до вирішення господарських проблем;
- д) усі відповіді правильні.

2. Вперше у науковий обіг термін „підприємництво” був уведений:

- а) Ж.-Б. Сеєм; б) А. Смітом; в) Р. Кантільйоном;
- г) В. Зомбартом; д) Й. Шумпетером.

3. Під венчурною фірмою розуміється:

- а) фірма, яка самостійно здійснює діагностику, розробку рішень і рекомендацій щодо їх впровадження;
- б) комерційна науково-технічна фірма, яка зайнята розробкою та впровадженням нових і новітніх технологій, продукції з невизначеним доходом;
- в) фірма, яка надає незалежні поради і допомоги з питань управління, включаючи визначення й оцінку проблем та/або можливостей, рекомендацію відповідних заходів і допомоги щодо їх реалізації;
- г) фірма, яка не створюючи нового матеріального продукту, реалізує особливий товар – послугу, прискорюючи й у цілому здешевлюючи процес руху товару;
- д) правильна відповідь відсутня.

4. Пошук ринкової «ніші» передбачає:

- а) врахування вхідних бар'єрів; б) аналіз попиту і пропозиції;
- в) вибір цільового сегменту ринку та позиції товару;
- г) аналіз можливостей виробництва, аналіз можливостей ринку товару, визначення ринкової стратегії підприємства, встановлення й утримання конкурентних переваг;
- д) правильна відповідь відсутня.

5. Органи місцевого самоврядування мають право:

- а) запроваджувати тільки ті податки і збори, що передбачені законодавчими актами;
- б) самостійно запроваджувати податки і збори, що непередбачені законодавчими актами;
- в) встановлювати ставки, що не перевищують граничних розмірів, передбачених законодавчими актами;
- г) встановлювати додаткові пільги для окремих платників податків;
- д) правильні відповіді а), в), г).

6. Йозеф Шумпетер називав підприємцями:

- а) людей з нефіксованими доходами, оскільки вони займаються ризиковою діяльністю;
- б) власників, що ризикують заради комерційного успіху;
- в) господарських суб'єктів, функцією яких є здійснення нових комбінацій у виробництві й обігу, впровадження різних нововведень;
- г) людей, які раціонально розпоряджаються своїми здібностями, знаннями, інформацією, доходами;
- д) правильні відповідь відсутня.

7. Венчурний бізнес зародився у:

- а) США;
- б) Японії;
- в) СРСР;
- г) Німеччині;
- д) Україні.

8. Шляхами виникнення технопарків є:

- а) об'єднання співробітників університетських та науково-дослідних центрів, які прагнуть комерціалізувати результати своїх науково-дослідних розробок;
- б) створення науково-технічним персоналом крупних компаній, які залишають корпорацію, бажаючи мати свою власну справу;
- в) перехід існуючих фірм під егіду технопарку з метою отримання певних пільг (кредитування, оренди приміщень для науково-дослідних і конструкторських розробок тощо);
- г) усі відповіді правильні;
- д) правильна відповідь відсутня.

9. Розповсюдження товару-новинки в суспільстві – це:

- а) апробація інновації;
- б) комунікативність інновації;
- в) переваги інновації;
- г) дифузія інновації;
- д) сумісність інновації.

10. Основними джерелами фінансування інноваційної діяльності є:

- а) державні ресурси (власні, залучені, позикові);
- б) ресурси підприємств (власні залучені, позикові);
- в) власні, залучені, позикові;
- г) правильні відповіді а), б);
- д) правильні відповіді б), в).

Перелік питань для підсумкового контролю з курсу «Інноваційне підприємництво»

1. Формування теорій інноваційного підприємництва та розвитку.
2. Марксистська теорія надлишкової додаткової вартості як стимулу інновацій.
3. Теорія інновацій Йозефа Шумпетера.
4. Інновації в рамках теорії економічних циклів («макроекономічна» теорія інновацій).
5. Інновації в еволюційній економічній теорії Річарда Нельсона та Сіднея Уінтера («мікроекономічна» теорія інновацій).
6. Структурно-інституційний підхід: організаційний та інституційний вимір інновацій на рівні фірми.
7. Концепції розвитку національних та регіональних інноваційних систем.
8. Концепції інноваційного менеджменту.
9. Інновації в ортодоксальній економічній теорії.
10. Сучасна теорія інновацій.
11. Підприємництво: сутність, моделі, принципи, функції, умови існування та розвитку.
12. Сутність та класифікація інновацій. Інноваційний продукт.
13. Мотиви і стимули підприємницької діяльності.
14. Види підприємницької діяльності.
15. Інновації і технологічні зміни.
16. Соціальна відповідальність інноваційного підприємництва.
17. Сутність організаційно-правової форми підприємництва. Підприємство як організаційна форма господарювання. Основні критерії класифікації підприємств.
18. Господарські товариства.
19. Приватні та інші види підприємств.
20. Громадянин як суб'єкт господарювання. Особливості статусу інших суб'єктів господарювання.
21. Організаційно-економічні форми підприємницької діяльності. Господарські об'єднання.
22. Підприємства колективної власності.
23. Державні підприємства.
24. Переваги та недоліки організаційно-правових форм підприємницької діяльності.
25. Вивчення ринку, пошук «ринкової ніші».
26. Визначення виду підприємницької діяльності та вибір організаційно-правової форми підприємства.
27. Процес реєстрації в органі державної реєстрації.
28. Сутність планування, його етапи. Бізнес-план: цілі, завдання, функції.
29. Розробка і захист бізнес-плану.
30. Статутний фонд та його формування.
31. Розробка засновницьких документів підприємства.
32. Припинення діяльності суб'єкта господарювання.

33. Національна інноваційна система: сутність, структура.
34. Інноваційна інфраструктура, її складові.
35. Наукові організації, що створюють і реалізують інновації.
36. Ринкові суб'єкти інноваційної діяльності.
37. Організаційні структури інтеграції науки та виробництва.
38. Підходи до трактування поняття «інноваційна інфраструктура».
39. Функції інноваційної інфраструктури.
40. Міжнародна науково-технічна кооперація.
41. Маркетинг інновацій: сутність та методи.
42. Інноваційний процес та його етапи (процес розробки нового продукту).
43. Життєвий цикл інновації, його стадії.
44. Попит на інновації та поведінка споживача інноваційної продукції.
45. Інноваційний товар: джерела інноваційних ідей.
46. Дифузія інновацій, її канали. Стадії сприйняття нового продукту споживачем.
47. Фінансова стратегія підприємства та розробка стратегії фінансування інновацій, її етапи.
48. Способи та джерела фінансування інноваційної діяльності: державні ресурси (власні, залучені, позикові), ресурси підприємств (власні, залучені, позикові).
49. Фінансування інноваційної діяльності венчурним капіталом.
50. Лізингове фінансування та його особливості.
51. Підприємницькі ризики: виробничий, комерційний (маркетинговий), фінансовий, науково-технічний.
52. Інноваційний проект: сутність і значення, класифікація.
53. Життєвий цикл проекту та його фази, стадії.
54. Доцільність впровадження інноваційного проекту.
55. Місце, роль і значення інтелектуальної власності в інноваційному проекті.
56. Моніторинг інноваційного проекту, його етапи, методи та методики оцінки.
57. Оцінка ефективності інноваційних проектів.
58. Об'єкти інтелектуальної власності. Охорона об'єктів промислової власності.
59. Ліцензія, її види. Ліцензійні платежі.
60. Трансфер технологій і комерціалізація результатів інноваційної діяльності.
61. Пошук інновацій і залучення нових технологій в господарський обіг.
62. Підходи до оцінювання ринкової вартості об'єктів інтелектуальної власності.
63. Методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності.
64. Франчайзинг як форма міжнародного трансферу технологій.
65. Державна інноваційна політика: мета та принципи регулювання.
66. Методи державного регулювання інноваційної діяльності.
67. Система державного регулювання інноваційної діяльності.
68. Види та форми інвестування інноваційної діяльності.
69. Державна підтримка інновацій.
70. Законодавство України у сфері інноваційного підприємництва.

Використана і рекомендована література

Основна:

1. Захарченко В. І. Інноваційний менеджмент: теорія і практика в умовах трансформації економіки. [Електронний ресурс] / В. І. Захарченко, Н. М. Корсікова, М. М. Меркулов // К. : Центр учбової літератури. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: http://pidruchniki.com/ekonomika/innovatsiyniy_menedzhment_-_zaharchenko_vi/.
2. Зянько В. В. Інноваційне підприємництво: сутність, механізми і форми розвитку. [Електронний ресурс] / В. В. Зянько // Монографія. – Вінниця: УНІВЕРСУМ – Вінниця, 2008. – Режим доступу до ресурсу: http://fk.vntu.edu.ua/images/documents/mon_08.pdf.
3. Ілляшенко С. М. Інноваційний менеджмент : Підручник [Електронний ресурс] / С. М. Ілляшенко // Суми : ВТД – Університетська книга. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/16824/1/Иновационный_менеджмент.pdf.
4. Левченко Ю. Г. Економіка й організація інноваційної діяльності: Курс лекцій для студ. напряму 6.030504 «Економіка підприємства» для всіх форм навч. – К.: НУХТ, 2012. – 163 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/10274/1/Konspekt%20Lekciy.pdf>
5. Микитюк П. П., Крисько Ж. Л., Овсянюк-Бердадіна О. Ф., Скочиляс С. М. Інноваційний розвиток підприємства. Навчальний посібник. – Тернопіль: ПП «Принтер Інформ», 2015. – 224 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/684/1/інноваційний%20розвиток%20підприємства.pdf>
6. Микитюк П. П. Інноваційна діяльність: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 295 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://uchebniks.net/book/302-innovacijna-diyalnist-navchalnij-posibnik-mikityuk-pp.html>
7. Микитюк П. П. Інноваційний менеджмент: Навчальний посібник. – Тернопіль: Економічна думка, 2006. – 295 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_685_96231121.pdf

Нормативні акти

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України від 23.07.1996, № 30, ст. 141 (зі змінами). – Офіційний вісник України від 01.10.2010. – № 72/1 Спеціальний випуск. – стор. 15, ст. 2598.
2. Бюджетний кодекс України від 8 липня 2010 року N 2456-VI // ВВРУ. – 2010. – № 50–51, ст. 572.
3. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI // Голос України від 21.04.2012. – № 73, (73–74).

4. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року // Офіційний вісник України. – 2010. – № 92.
5. Цивільний кодекс України // ВВРУ. – 2003. – № 40-44, ст. 356 (зі змінами і доповненнями станом на 01.06.2010).
6. Господарський кодекс України від 16.01.2003 N 436-IV // ВВРУ. – 2003. – № 18, № 19–20, № 21–22, ст. 144.
7. Закон України «Про Національний банк України» // ВВРУ – 1999 – № 29 (зі змінами та доповненнями).
8. Закон України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від 12 липня 2001 року № 2664-III // ВВРУ. – 2002. – № 1.
9. Закон України «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування // ВВРУ. – 2011. – № 2–3, ст. 11. – 8 липня 2010 року № 2464-VI.
10. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV // ВВРУ. – 2002. – N 36. – ст. 266.
11. Закон України «Про ліцензування видів господарської діяльності» // ВВРУ. – 2000. – N 36. – ст. 299.
12. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-XII // ВВРУ. – 1991. – N 47. – ст. 646.
13. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII // ВВРУ. – 2016. – № 3. – ст. 25.
14. Закон України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 № 991-XIV // ВВРУ. – 1999. – N 40. – ст. 363.
15. Закон України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 № 3715-VI // ВВРУ. – 2012. – № 19–20. – ст. 166.
16. Закон України «Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій» від 14.09.2006 № 143-V // ВВРУ. – 2006. – № 45. – ст. 434.
17. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993 № 3322-XII // ВВРУ. – 1993. – N 33. – ст. 345.
18. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-XII // ВВРУ. – 1994. – N 13. – ст. 64.

Додаткова:

1. Андреев М. А. Фінансування виробництва інтелектуальних продуктів як прогресивна форма державних інвестицій / М. А. Андреев // Економіка та держава, № 10, 2018, стор. 68–71.
2. Бабінська С. Я. Концепція інформаційного забезпечення інноваційного проекту та етапи її реалізації / С. Я. Бабінська // Бізнес Інформ, 2017, № 1, стор. 61–66.
3. Гонтарева І. В. Методичний підхід до оцінки ризиків розробки та реалізації венчурного проекту / І. В. Гонтарева, А. О. Чередник // Бізнес Інформ, 2018, № 8, стор. 130–136.
4. Доуртмес П. О. Формування комплексної програми покращення результатів інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства / П. О. Доуртмес // Бізнес Інформ, 2017, № 2, стор. 183–189.

5. Єрмак С. О. Концептуальні основи соціально-економічного розвитку підприємства на інноваційних засадах / С. О. Єрмак // Бізнес Інформ, 2017, № 2, стор. 81–88.
6. Забарная Э. Н. Управление процессом развития инфраструктуры региона через привлечение инвестиций в инновации / Э. Н. Забарная // Бизнес Информ, 2017, № 6, стор. 49–54.
7. Кирий В. В. Исследование факторов конкурентоспособности высокотехнологичных предприятий в динамике этапов жизненного цикла / В. В. Кирий, О. И. Любичева, Е. О. Москавцова // Бизнес Информ, 2017, № 6, стор. 171–175.
8. Кузнецова Т. В. Механізм впливу маркетингу інновацій на конкурентні переваги підприємства / Т. В. Кузнецова, Л. Г. Сіпайло // Бізнес Інформ, 2017, № 5, стор. 293–299.
9. Лабунська С. В. Когнітивне моделювання життєвого циклу стартап-підприємства / С. В. Лабунська, О. В. Прокопшина, Є. В. Єрмаченко // Проблеми економіки, 2018, № 2, стор. 214–220.
10. Махота А. В. Франчайзинг у контексті розвитку малого та середнього бізнесу: організаційно-економічний та організаційний аспекти / А. В. Махота // Бізнес Інформ, 2017, № 5, стор. 160–165.
11. Меджибовська Н. Ключові фактори нарощування конкурентних переваг компаній / Н. Меджибовська // Економіка України, 2010, № 10, стор. 36–44.
12. Оніпко Т. А. Сучасна кластерна політика: сутність та особливості / Т. А. Оніпко // Бізнес Інформ, 2017, № 5, стор. 50–55.
13. Решетняк Е. И. Организационно-экономические основы вывода на рынок нового продукта / Е. И. Решетняк, В. И. Краснолуцкий // Бизнес Информ, 2017, № 1, стор. 326–331.
14. Терехов В. І. Франчайзинг як форма міжнародного трансферу технологій / В. І. Терехов, Л. В. Максимчук, О. О. Бадзим // Актуальні проблеми економіки, 2007, № 7, стор. 90.
15. Тимофеев Д. В. Динамика экономического эффекта в процессе управления жизненным циклом инноваций при их коммерциализации / Д. В. Тимофеев // Бизнес Информ, 2017, № 1, стор. 56–60.
16. Томах В. В. Система трансферу технологій як складова інноваційної інфраструктури / В. В. Томах // Бізнес Інформ, 2018, № 5, стор. 115–120.
17. Шумпетер Й. А. Теория экономического развития [Електронний ресурс]. – Режим доступу до ресурсу: <http://institutiones.com/download/books/1959-teoriya-ekonomicheskogo-razvitiya-shumpeter.html>
18. Чан Тхи Тхань Т. Анализ маркетинговых инноваций / Т. Чан Тхи Тхань // Бизнес Информ. – 2017. – № 1. – С. 332–336.
19. Янченко З. Б. Інноваційні кластери. Адаптація кращого світового досвіду до вітчизняних реалій / З. Б. Янченко // Бізнес Інформ, 2017, № 5, стор. 62–66.

Інформаційні ресурси

1. Державна регуляторна служба України / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.drs.gov.ua>
2. Державна служба статистики України / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Офіційний сайт Полтавської міської ради та виконавчого комітету [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada-poltava.gov.ua>
4. Представництво ООН в Україні / Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org.ua/ua/>
5. Український фонд підтримки підприємництва Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ufpp.gov.ua>

ЗМІСТ

	ВСТУП	3
	Програма навчальної дисципліни	4
	Структура навчальної дисципліни	8
Тема 1	Теорії підприємництва та інновацій, їх значення для економічного розвитку	9
	План семінарського заняття	9
	Питання для самостійного вивчення	9
	Орієнтовна тематика рефератів	9
	Основні терміни і поняття	10
	Словник-довідник до теми 1	10
Тема 2	Організаційно-правові форми підприємницької діяльності	12
	План семінарського заняття	12
	Питання для самостійного вивчення	12
	Орієнтовна тематика рефератів	12
	Основні терміни і поняття	12
	Словник-довідник до теми 2	12
Тема 3	Організація і планування власної справи	16
	План семінарського заняття	16
	Питання для самостійного вивчення	16
	Орієнтовна тематика рефератів	16
	Практичне завдання	16
	Основні терміни і поняття	16
	Словник-довідник до теми 3	17
Тема 4	Організаційні форми інноваційної діяльності	19
	План семінарського заняття	19
	Питання для самостійного вивчення	19
	Орієнтовна тематика рефератів	19
	Основні терміни і поняття	19
	Словник-довідник до теми 4	19
Тема 5	Створення інновацій та особливості формування попиту на них	24
	План семінарського заняття	24
	Питання для самостійного вивчення	24
	Орієнтовна тематика рефератів	24
	Практичне завдання	24
	Основні терміни і поняття	24
	Словник-довідник до теми 5	25
Тема 6	Фінансування інноваційного підприємництва	27
	План семінарського заняття	27
	Питання для самостійного вивчення	27
	Орієнтовна тематика рефератів	27

	Основні терміни і поняття	27
	Словник-довідник до теми 6	27
Тема 7	Інноваційний проект	30
	План семінарського заняття	30
	Питання для самостійного вивчення	30
	Орієнтовна тематика рефератів	30
	Практичне завдання	30
	Основні терміни і поняття	30
	Словник-довідник до теми 7	31
Тема 8	Комерціалізація результатів інноваційної діяльності	35
	План семінарського заняття	35
	Питання для самостійного вивчення	35
	Орієнтовна тематика рефератів	35
	Основні терміни і поняття	35
	Словник-довідник до теми 8	35
Тема 9	Державне регулювання та підтримка інноваційного підприємництва	39
	План семінарського заняття	39
	Питання для самостійного вивчення	39
	Орієнтовна тематика рефератів	39
	Основні терміни і поняття	39
	Словник-довідник до теми 9	39
	Орієнтовні тестові завдання з курсу «Інноваційне підприємництво»	46
	Перелік питань для підсумкового контролю з курсу «Інноваційне підприємництво»	48
	Використана і рекомендована література	50
	ЗМІСТ	54

Міністерство освіти і науки України
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ ПОСІБНИК
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ТА СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ІННОВАЦІЙНЕ ПІДПРИЄМНИЦТВО»**
(галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки; спеціальність 051 Економіка;
освітньо-кваліфікаційний рівень «Магістр»)
для студентів денної та заочної форми навчання

Здано до друку 25.10.2018 р.
Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсетний.
Ум.-друк. арк. 2,8. Наклад. 50 прим.

Віддруковано в ПНПУ імені В. Г. Короленка
вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36003